

Дарія Рихтицька

Поезії

Дарія Рухтицька

Поезії

Дарія Рухтицька

Київ, 22 лютого 1993г

ВИДАННЯ АСОЦІАЦІЇ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Ч. 3

ДЕТРОЙТ — 1992

Вступне слово — АРІЯДНА ШУМ

Мистецьке оформлення — ІВАН ЯЦІВ

Про Автора — АННА КУЛЬЧИЦЬКА-БОЙЦУН

Рецензія на збірку — ЗОРЕСЛАВ САМЧУК

Авторські права застережені

Накладом автора — Тираж 2000

GRAPHE' — 3407 Caniff, Detroit, Mich. USA

Присвячую моїм дітям

Тамарі

Несторові

Ксені

Daria Puszyńska

ПОЕЗІЯ ДАРІЇ РИХТИЦЬКОЇ

Поетичний вислів людини — це із усіх мистецьких виявів найбільш персональний і найбільш інтимний. Поезія вміщує в собі і музику, і образотворче мистецтво в поетичних образах, але через свою безпосередню техніку вияву, через слово, яким орудує, найменше може прикритися енігмою і, виступаючи перед читачами (рідше, слухачами), відкриває повністю свою душу. Можливо тому багато поетів, чи пак людей, які пишуть поезії, не відважуються друкуватись, або чекають довший час, заки надрукують свої твори.

Перед нами збірка поезій Дарії Рихтицької, біля 70-ти поетичних творів, писаних правдоподібно в кількох останніх роках. Не маючи дат написання творів, крім кількох, все таки можна догадатися, котрі вірші писані раніше, а котрі пізніше, і через тематику, і через наявний поетичний ріст авторки в деяких віршах.

Найцінніший дар Дарії Рихтицької — це її справжня поетична душа, поетичне думання, яке мусить прийти скоріше, аніж прийде поетична мова. Дарія Рихтицька поетично живе, не лишень думає. Поезія просякає ціле її єство, і це можна помітити і в особистих зустрічах, і в кореспонденції, і в її журналістичних чи громадських виступах. Вона реагує поетично на всі події, як її особисті, персональні, інтимні, так і на національні, яким присвячено близько половини її творів.

В поезії Дарії Рихтицької видно її українську поетичну душу, не лишень через теми, які її тривожать, але — і це в першу чергу — через спосіб, яким вона виявляє свої почування до України і її героїчних постатей. Помимо того, що поезія її наскрізь сучасна, позбавлена традиційного „віршування”, традиційної ритміки чи римування, писана природною розмовіною мовою, дуже часто в її поезії можна знайти елементи козацької думи, з типовою дієслівною римою, елементом троїстости, тавтологічними висловами.

В тих поезіях, як традиційно в думі, з'являється в Дарії Рихтицької певний легенький елемент епічної розповіді. Але це лиш натяк. Вона є справжній поет — лірик, і в тому ліризмі, в інтимному суб'єктивізмі, зв'язаному із серцевиною української долі, українськість її творчости.

Літературні впливи? Ми їх завжди шукаємо, але часто це є лиш припадковість. З традиційної української поезики черпає вона не лишень з думи й народньої пісні, але й Шевченкової скарбниці. Рідше — але трапляється образ із творчости Лесі Українки — особливо з „Лісової пісні”. Тичина (ранній) також в неї воскресає між

рядками або як мотто. Видимо начитана вона поетів Нескорених, між ними особливо Ірини Сенік, Ліни Костенко. Із сучасних поетів нашої гемісфери найближчим поетичною манерою до неї є Юрій Коломиєць, а деякі завваження упорядників „Координатів” (Б. Бойчука та Б. Рубчака) про цього поета можна б дослівно повторити про Дарію Рихтицьку, напр., про „романтизм” її поезії.

Чи вона поет-романтик? У великій мірі так. Романтизм проявляється у її світогляді, що пробивається крізь усі вірші, де чуття повсякчасно домінує над інтелектом, але передовсім у її метафоричному мисленні, тій справді образній мові, яка через певну ірраціональність переходить у поетичній мові в абсурдність оксюморонів та катахрез. Зближеною до романтизму теж можна назвати її методу віршування, свідоме уникання метричності і строфічності вірша, випадковість епіфор, цілковите віддалення від класичної структури. Але в тім позначає ще й інших стилів: в першу чергу імпресіонізму, який „кидає” окремі образи, часом без сполуки, аж до прямого ташизму, а чуттєва наснага, яка деякими образами деформує думку для підсилення емоцій, зв'язує її поезію із експресіонізмом.

Найцікавішим виявом її дуже індивідуального стилю є досить рідкісний в українській поезії сюрреалізм. Найсильнішим представником сюрреалізму в українській літературі є Михайло Осадчий у своїм прозовім творі „Більмо”. Дарія Рихтицька своє сюрреалістичне мислення висловила поетично в дуже оригінальній вірші „Остання зупинка”. Там ліричний момент протягнутий на трошки довшу, майже епічну розповідь, із величезною психологічною силою, дещо схожою на поетичний вислів сучасного французького поета Жака Превера. Правда, Превер характерний незвичайною простотою і ошадністю вислову. В Дарії Рихтицької вислів багатий і навіть подекуди складний. Але психологічне зворушення від деяких поезій Превера і від „Останньої зупинки” Рихтицької подібне.

Цей останньо згаданий вірш належить до найбільш інтимних, можна б сказати „біографічних” поетичних „сповідей” авторки. Цього характеру поезій в неї найбільше. З тим пов'язані поезії присвячені батькові, матері, братові, друзям. В них назагал багато широти, ніжності, безпосередності. Є в неї теж дуже інтимна лірика еротична, із дуже оригінальними образами, що надають тим віршам сублімованого одушевлення. Ці вірші, як у Калинця, мають помімо тематики елегійний характер.

Третя тематика поезії Рихтицької зв'язана з українською землею, традиціями, природою. Насякла образами України її політична тематика, що переходить у окремі епізоди історії України, героїчні подвиги борців за її волю, героїзм одиниць, посмертні евлгії. Подібно звучать вірші присвячені окремим літературним чи мистецьким постатям. І нарешті поезія. Поетеса живе нею стихійно і свідомо. Постать поета і поетична творчість як тема — це частий вияв погляду на життя Дарії Рихтицької.

Відкриваючи поетичний стиль будь-якого письменника, ми неароком відкриваємо новий світ людини, яка, по-своєму сприйма-

ючи життєві потрясіння, вміє поетично передати його іншим, і збагатити читача на ще одну точку зору, ще одну перспективу складних життєвих процесів, яка часом те ускладнення може своїм особливим навітленням зблизити до читача і удоступнити.

Зворушливі оба елегійні вірші присвячені матері („Моя Мама”) і батькові („Мій Батько”) поетеси. Перший вірш є гейби продовженням думок вірша, написаного ще в дитинстві, „Моїй Мамі”, і він, як і дитячий, вимірений строфами, що є в творчості Рихтицької дуже рідкісне, і починається серією анафор, одначе із притаманними їй поетиці дозрілого віку барвистими метафорами:

*Твоє обличчя ласкою цвіте
Твої очі добротою замержані
Твої губи правдою назначені
Твої руки болем поорані . . .*

*Ти ждала голуба надії
Якого я обіцяла
Принести тобі,
Ти ждала мене, і птаха
Якого я піймала у ранній мряці.*

*Я хрестом упала до твоїх ніг,
А з твого серця вилетів голуб смерти,
Якого я хотіла спіймати для себе,
Та він упав на мою душу
Ожиною болю,
Жасмином заплавав.*

Дуже притаманні поетичній мові Дарії Рихтицької сполучення іменників із дієсловами в метафорах — метоніміях, коли несподівано викликані образи межують із абсурдом оксюмору. В образах найчастіше з'являються живі елементи природи, але бувають і абстрактні психологічні поняття, як „ласка”, „доброта”, „правда”, „біль”, а навіть „смерть”. В цьому шестирядку, в якому є згадка про „голуба смерти”, треба б шукати ядра трагізму цього вірша. Далі веде свою думку поетеса елегійно, сповільнюючи ритм повторами („Ти ждала мене ранками . . .”), аж до останнього акорду ридуючої трембіти.

Сильнішим у емоційній насназі є вірш — евлогія по Батькові поетеси. Це вже не елегія, а голосіння, яке відкриває дуже згущена біографія Батька, пов'язана із безпосереднім душевним зв'язком з ним Авторки:

*Ти молодість залишив в Україні
Вона поплаче біля тих могил,
Твій біль беру на себе*

*Печаль твоя в мені,
І свічка гасне на вітрах розлуки
Гіркої чужини.*

*Горнеться до твоєї долі
Темна тінь сироти
Ти виріс з колосків жита
Незораного поля журби . . .*

Як це годиться в прощальній евлогії, поетеса розпочинає своє слово прямим зверненням до Батька: „Ти”, розвиває думку змодифікованим хіязмом („Твій біль беру на себе, Печаль твоя в мені”), яку підкріплює дуже відповідними епітетами: „гірка чужина”, „темна тінь сироти”, „незоране поле журби”.

Далі розвиває поетеса думку, змальовуючи дитинство і молодість свого Батька в картині, метафорична мова якої має сильні позначки сюрреалізму:

*Мати ділила хліб
Чорнішої ночі
Між десять синів,
Залишаючи крушини надій
Завтрішнього дня для себе,
А ласка кленового смутку
Заглядала до хати.*

Далі, починаючи розповідь словами „Ти перший, і самотній / Вийшов з батьківської хати . . .”, веде свою думку про те, що залишив Батько, користуючись ампліфікацією з дуже частим в її поезії асиндетоном, перебитим одним сполучником „і” для сповільнення. Те „і”, що починало розповідь про квіти, повторене на початку наступної строфи „І хрест . . .”, що розпочинає ампліфіковану тираду, будовану знов асиндетонами:

*І хрест на церкві хилитавсь
Окривавлене сонце
Задиміла ріка
Білолиці яблуні
Дуплиста липа
Почервонілі диким маком ниви
Чіплялись твоїх дитячих рук, ніг
Покликали з дороги
Не йти у чужий світ неправди і злоби.*

Накопичені на початку строфи барвисті епітети завершує поетеса активними дієсловами, які перегукуються із першою лінією дев'ятивірша, в якій хрест „на церкві хилитавсь”. Далі йдуть довгі строфи, наповнені метафоричними образами, знов сюрреалістично розповідаючи про переживання Батька серед ще української природи. Після бадьорої згадки про пісню Довбуша приходить контраст:

*Курликають примерзлі журавлі
І зграєю летять*

*І в небі обмерзають
І падають,
І все таки летять
Туди на Схід
Де дзвін розпукою вдаряє . . .*

Полісиндетон, який є і анафорою, не лишень сповільнює мелодику вірша, але і дає йому дуже виразний характер голосіння. Це знов тирада, в якій найважчі акорди припадають на кінець, інструментовані твердими шелестівками двох останніх слів: „розпукою вдаряє . . .” Наступна строфа переходить у степенуване успокоєння через підбір як образів, так і інструментації:

*Корою болю уста поросли,
Сутінками супокою
Згасала душа
Перехопленим подихом
Обірваного життя
Відходила у світ небуття.*

Цей сюрреалістично змальований образ смерти переходить у дуже сильний своєю ширістю і простотою акорд на закінчення вірша:

*Босими ногами
Битим шляхом
На прощу у Гошів ходила я,
Молінням від гріха відкупитись хотіла,
Що батька любого
У чужу землю похоронила . . .*

Цей скромний під оглядом поетичних засобів шестивірш, бо, крім чотирьох епітетів та двох анафор на початку і двох інверсій на кінці, він позбавлений так густої звичайно в поезії Дарії Рихтицької образности, має дуже сильну моральну думку. Подібний під тим оглядом є вірш „Молитва”, який є апотеозою Рідного Краю — України.

Цю саму тему, апотеозу України, поширює поетеса, надавши їй дещо історіографічного змісту, у довшому, з деяким епічним звучанням вірші „Плетиво волі”. Дуже цікаво починає вона свої роздуми цілком, здається, віддаленим образом, який проте відразу творить потрібний настрій:

*Я побачила на кризі
Замерзлий пучок
Звичайних польових квітів,
Їх присипало снігом . . .*

Після того приходить малярсько-психологічний малюнок із сильною експресивністю кожного деталю, із виразним „крешендо”, яке зупиняється цілком природно в моменті очікування. Тоді немов

вставлене в будівлю вікно з вітражем перериває опис холодної природи апостофа до України:

*Ти невимовно тривожно-прекрасна,
Із своїми вологими, важкими
Косами волі, моя Батьківщино!*

Цей образ України потрясаюче сильний, де зібралось багато сюрреалістичних епітетів. Далі слідує вид на Київ, який шораз то зближується. Дістаємо враження, що, почавши від віддалі, яка схоплює цілісність Києва, летимо з величезною швидкістю до його центру, по дорозі пролітаючи через багато століть його історії. Зовнішній опис Києва перетканий психологічними натяками, завершений трагічним поміченням:

*Безстрашний Київ наш,
Долею базталання назначений . . .*

Тоді, після ствердження трагічного стану неволі, вривається як крик протесту аксіома:

Доля нації не кується роз'єднанням!

Далі, у прискореному темпі асиндетонів вичисляються вияви змертвіння національної здатности до боротьби:

*Неокрилена рухом слова
Мертвою лежала зброя,
Поклоніння, примирливість
Байдужість до людських доль,
Злочин мовчання . . .
Спорохнявілі душі,
Людина без роду,
Припадають пилом забуття
Золоті розписи давнини,
Меч помсти покрила земля!*

В самім центрі вичислюваних горезвісних образів найцікавіше окреслення: „злочин мовчання”. І гейби відповідь на ці слова приходить знову ж вторгнутий вигук: „Україна в огні!” Після нього приходить із ще більшим темпом, ще більшим хвилюванням, вичислення подій Державности, зв'язаних із ним імен, хаосу отаманії, закінчене питанням: „Не знати — /У чії руки/ Майбутню долю/ Поколінь віддати?” Відповідь на питання змальована дуже графічним образом:

*Шахівниця пречорна,
Пребіла, пребагряна.
Королі міняються — відходять
За Київ бої зводять.*

Далі історія згущена в кількох рядках із згадками Махна та хорошого Болбочана, на якого „Юда жмут зради кидає, /Шрамом сорому/Історію бентежить,/Розкльовує, і тривожить”. І такі наслідки:

*Давній гріх рабства
Непрощенням видніє,
Злет змагу
Струп'ям незгоди
У провалля спадає,
А іконостас покути
Каранням шугає!*

Психологічна аналіза історичного моменту тут дуже посилена динамічними метафорами та інструментацією епіфор. Після цієї абстрагованої загальної картини приходять гейби фотографічне зближення цівки до деталю моменту битви:

*Сковане смертю
Лице сотника
Біліло крейдою . . .
Ні набоїв, ні одягу —
Розпатлані хмари —
Серед тривожної тиші
Визирають гирла гармат,
Панцерник,
Сірі плити панцерів,
Невиспані обличчя вояків.*

Це візуальне приближення дає можливість чути і розмови вояків, які можна розуміти і як риторичне звернення, і як афоризм, пов'язаний далі із уламком побутової уламком розмови:

*Ти можеш смерті не боятись
Але шукать її не смій!
Роззявляй рота,
Щоб часом не оглушило . . .*

Далі побутові образи „ютових чобіт” „густо замазаних боло-том” переходять у історичні події метафорично представлені:

*Бойове схрещення,
За кожний півметр
Квадратовий —
Життя кров'ю сплива
Яструбом сполоханим
У небуття
Шлях обірвавсь!*

Далі іде опис бою, сюрреалістично пов'язаними картинами заду-білого трупа, возів, батогів, погоничів, закінчений персоніфіко-ваною метафорою:

Небо супило брови.

Реалізм ситуації викликає в поетеси реалістичні образи „жахливо-воскових облич хворих” і цілком реальне ствердження: „Не фронти страшні — тиф проклятуший/Стільки народу поклав . . .”. Сюрреалістично пов'язаний образ гордого козака із шовковим шликом із метафорично зображеним трагізмом війни:

*Трикутник смерти стискав
Колочим дротом горло.*

*Згасаюче життя
Пітьмою сліпою
Припало до шиї безмежжя,
І тріпається безсилим
Крилами самоти.*

Прекрасними метафорами заповнена розповідь про Крути, що починається картиною:

*Крути підхоплені вітром
Бігли назустріч сонцю,
Що запалювало обрій.*

В кожному слові, в кожному образі цієї дуже поетично згущеної розповіді велика сила патосу і психологічної правди. Так переходить поетеса до другої трагічної події, Другого Зимового походу і Базару. Завершує її поетеса словами:

*Зажебоніла кров
Диким маком невгнутости!
Бог голубом тиші
Благословляє . . .*

Ці чотири рядки наповнені поетичними засобами, часто вживаними Дарією Рихтицькою: несподівані метафори і епітети, крім того паралелізм і контраст між двома першими і двома другими рядками. Інструментація двох перших рядків іде „стаккато” гострими шелестівками, але в двох других анафора звуку „б” продовжується асонансом звуку „о” і алітерацією звуку „л”, що надає цим рядкам дуже пливкого і ніжного звучання. Тут образ голуба персоніфікує тишу. В попередньо згаданій вірші, присвяченій Мамі поетеси, він виявляється як смерть. Подібні поняття. Треба признати, що більшість метафоричних сполучень в поезії Дарії Рихтицької, хоч часом дуже сміливі і неочікувані, відповідні для моменту і на-строю, який вони творять.

Аналізований нами дуже детально вірш „Плетиво волі,” крім вже згаданих засобів вишуканої образності звертає на себе увагу цікавою композицією. Після найтрагічніших подій Крутів і Базару поетеса переходить у цілком новий поетичний світ: з'являється Божа Мати:

*Пречиста Діва
Полями ходила,
Ранених стрільців
Шукала, зі студеної
Роси піднімала.*

Мати Божа не лиш рятує ранених стрільців, але й докоряє своєму Синові.

*Пощо, мій Сину,
Ранкову провесну
Зимою одягаєш,
Юність у сутінь
Старости перехрещуєш?*

Дуже сміливий апокрифічний образ, який підкреслює глибоко закорінений в побуті української людини культ Богородиці. Закінчує поетеса цей епізод новою нотою надії:

*Піднеслась Марія Пречиста,
Сльозу струсила,
Широчінню страждання
Серце прикрила,
І трояндною рукою
Зневірених запричастила . . .*

Вставлена в цю поезію лірична інтервенція Богородиці нагадує композиційно вставлений „Плач Ярославни” перед описом щасливої втечі з полону князя Ігоря в „Слові о полку Ігоревім”. Поява Богородиці, далі хвилююче очікування народу мусило привести до ясної історичної події:

*Заграва світанку
Маренням ранньої
Зорі воскресала,
За межі схилу
Виходить з тьми
Гаснучий день . . .*

І далі:

*Січневий ранок
Населяв гердан волі!*

Події на Софійській площі описані радісними метафорами. Хроно-

логічне переставлення тут не тільки поетично виправдане, але й побажане. Цей вірш завершений радісним викликом:

*Україно, в Тобі
Тремтить душа
Народу мого!*

Ми довше затрималися над поезією „Плетиво волі”, яку можна б назвати поемою, через її епічний хід подій. Емоційною наснагою, психологічним багатством, композиційною різноманітністю і багатством образної мови вона подекуди нагадує подібно компоновані поеми Шевченка, в яких події переплетені ліричним голосінням, революційними аксіомами, риторичними зворотами. Це вже не чиста лірика, а ліро-епіка, жанр дуже відповідний для громадської тематики. З громадською тематикою в Дарії Рихтицької багато віршів: напр., „Дорош”, „Мати повстанця”, „Смерть повстанця”, „Перший листопад”, „Невмирущим борцям”, „Розсіяна ясність” (Оксані Керч), „Привітання Владиці”, „Свген Коновалець”, „Дорога хрестів” (Катрі Зарицькій), „Журавлина пісня” (в останню дорогу Великому Провідникові), „Орхідея” (Ліні Костенко), „Нескорена” (Ірині Сенік), „Курган болю” (Аллі Горській). Громадські нотки має теж вірш, присвячений Миколі Вінграновському. Дуже часто вже в заголовку поетеса поетично характеризує постать, про яку пише. Звичайно вона веде з тими посталями розмову, звертається прямо до них. Інакше веде вона мову про Аллу Горську, про яку говорить в третій особі, але підбирає дуже сильні образи:

*У людей небуденних
Мовчання посмертне
Кричить ділами життя!
...
Покійна Алла
Із гробу
На увесь зріст встає!*

Переходить поетично життя Алли Горської, а закінчує знову ж сильним образом:

*У сяйві
Великих пожеж
Видніє у храмі
Величний вітраж,
А на серцевиннім
Престолі,
У кивоті святині
Краплями крові
Розцвіла калина —
Душа України . . .
З обличчям жінки —*

*Безсмертної жінки,
На голові в неї
В'ється терновий вінець,
А в руках гострий меч!*

Цей останній образ „безсмертної жінки” дуже посилений контрастними епітетами „терновий вінець” та „гострий меч”, в яких знаходимо теж дуже субтельне римування, яке вже з'являється і в попередніх рядках, як „серцевиннім” — „святині”, і в епіфорі „жінки”, що звучить як удар в бубон для підкреслення важливості моменту.

Дарія Рихтицька не старається організувати своїх поетичних думок римуванням, чисті рими в неї властиво не існують, але помітно в неї великий ріст в інструментації віршів, і евфонічні засоби, як анафори, епіфори, асонанси та алітерації з'являються в її останніх віршах дуже часто.

Не можна не згадати більше про вірші Дарії Рихтицької з любовною тематикою. В них величезна краса образності, яка дуже зглиблює психологічний момент. Напр., вірш „Кохання” розпочинає вона так:

*Я збудувала хату
З лучів місяця
До якої заглядала
Тривога чекання,
Долівку засіяла
Травною спокуси,
Мереживом вірності
Я накрила білу постіль
Пізнанням неповторності,
А на дверях засвітила
Лямпаду надії
На яку я чекала здавна . . .*

Психологічно забарвлені метафори підкріплені образами і кольорами, які будують настрій трепетливої непевності і надії. Далі міняється кольористика малюнку, даючи темне тло ясним хвилинам, які надійдуть:

*Гори мов тінь журби
Чорніли здалека,
А ти увійшов
Нічю радості
У мій дім
Знімаючи плахту смутку,
Яка приросла
До плечей моїх
Ще змалку.*

Між висловленими моментами ніжності поміж двома людьми багато прегарних, одушевлених образів. Але та весна, „Яка приходила . . . навіть зимою”, не залишилась довго:

*Дорогу шукання
Кленового безсмертя
Ти помагав віднайти мені,
Щоб потім кинути
У провалля самоти . . .*

Елегійно ведений настрій вірша стишує пристрасті, які замінюються в тінь, а темпо слів сповільнюється почуттям майже загубленої надії:

*Моя тінь
Стала твоїм боєм
Нашу трояндову хату
Затопили лучі місяця
У ранній мряці,
А мені залишилась
Стежина розлуки
По якій я піду шукати
Загублену любов мою . . .*

Вичуття милозвучності вірша проявляється в усіх поезіях Дарії Рихтицької, але в деяких воно більш помітне. Тому що вона уникає римування, епіфори в неї завжди з'являються якось дуже природно, ненадуманно. В вище цитованих рядках цікаво перегукуються слова „хату” і „шукати”, або теж в близьких рядках перехресно поставлені асонанси „місяця” і „мряці”.

Найбільша прикмета віршів Дарії Рихтицької це їх образність. Тим її поетика не тільки цікава, але й дуже оригінальна, своєрідна. Можна сказати, що має вона свій стиль, який безумовно найбільше пов'язаний із неоромантизмом. Немає її віршах штучності, надуманости, а є велика ширість і безпосередність. Найявний у деяких її віршах сюрреалізм як в загальній задумі, так і в окремих образах робить її поезію ще більш оригінальною і сучасною. Ми сподіваємося, що дальша поетична праця цієї дуже обдарованої творчої людини піде далі своїм природним шляхом, і що любителі української поезії вітатимуть ще багато збірок її творчості.

Аріядна Шум

Торонто, 7 лютого 1991 року

ПРО АВТОРА

Дарія Мельникович-Рихтицька народилася в підкарпатському місті Рожнітів Івано-Франківської області на Бойківщині. Її дитинство проходило в родинному теплі люблячої мами та уважного, дбайливого батька, що ніколи не проминав нагоди щось розказати, дати напрямок своїм дітям. Місто Рожнітів невелике у підніжжі Карпат, де серед мішаного за національністю населення і мальовничої природи виростала Дарія, пізнаючи „Хто ми, що ми”.

Її життя вмістило в собі дуже багато подій: війна, втеча з ріднею на чужину, залишаючи старшого брата Мирона в рядах УПА. Із сльозами в очах співала Дарія пізніше в юнацьких таборах: „Я син лісів, а серце партизана”.

Незатишні тривожні роки в таборі для біженців не притуплювали радості юної дівчини-підлітка, яка ширяла мріями далеко поза обрії сірої реальності таборових буднів. І тут в таборі Регенсбурзі (Баварія) Дарія, як і її ровесники, продовжує навчання в гімназії, у рядах молодечих організацій як Пласт і СУМ „плекає силу і тіла і духа”, заправляючи себе в юнацьких таборах у баварських лісах, щоб бути готовою, коли настане час, і батьківщина буде нас потребувати . . .

На поширення горизонтів духовного світу Дарії — річ ясна — мало вплив довкілля українського життя на терені так званої „Малої України”, яке пульсувало повною парою усяких організацій та товариств. Особливою іскрою захоплення являлася для Дарії учителька української мови і літератури Галина Карпів. Вона зуміла зацікавити учнів поза підручниками глибиною пізнання літературних творів, і це заважило на ціле життя молодой дівчини Дарії, яка полюбила всім своїм серцем літературу, а зокрема поезію. Також треба згадати професора Євгена Маланюка — видатного поета, який у цей час викладав у регенсбурзькій гімназії. Його кольоритна постать притягувала Дарію магнетом, бо вона вже тоді шукала небуденних контактів. Рівнож у ділянці пропаганди в молодечих організаціях Дарія писала довгі, глибокі змістом, повні запалу реферати-заклики до молоді. Вже тоді зроджується в неї творчий дух і, перебуваючи на відпочинку в Альпах, які зближують її до улюблених Карпат і тим самим пригадують все дороге й близьке, що залишилось далеко позад неї, Дарія кладе на папір всі свої почування, записуючи багато сторінок більших і менших поезій, а головна тема їх — це туга за втраченою батьківщиною. На жаль, ця збірка затратилась у вирі скитального життя. Її ніжно-чутлива душа, така вразлива на довкілля та жадна вісток з Рідного Краю, особливо терпіла з-за цієї розлуки.

Та приходять зміни і в її житті: ще дуже молоденька Дарія знайомиться, залюблюється і виходить заміж за Любомира Рихтицького, тоді вже відомого письменника Степана Любомирського. У них народжується донечка. Однак треба мандрувати далі, і молода родина виїздить до Америки, де народжується ще двоє дітей. Життя на чужині не легке, а ще тяжче воно для людей, що живуть і носять в серці тугу за втраченим. Так, Дарія і Любомир, вони сумління свого народу і з ним переживають, болять, часто занедбуючи свої особисті потреби. На долю Дарії припадає виховувати дітей самій. Вона переїжджає ближче до батьків, і як загартований воїн бере на себе цей святий обов'язок, змагаючись з життєвими перешкодами в ім'я збереження дітей для України.

Дарія пише, творить, бо це дає їй насагу, мужність і силу. І знову в художню тканину вона вводить свої почування, а тканина ця дуже многогранна, як і сама Дарія, навіяна вічною молодістю, свіжістю і оптимізмом.

Дарія іде на вищі педагогічні студії, здобуваючи звання учительки в 1970 р. в Детройті, а рівночасно активно включається в громадськополітичні організації. Часто дописує до еміграційних журналів та часописів головню на теми літературно-мистецькі, пише і виголошує реферати, а осередлям її доповідей є питання „Вклад української жінки у Визвольний рух України”. Її поезії і художні прозові нариси друкуються в діяспорних газетних виданнях.

Накінєць перед нами збірка її поезій „Шовкова косиця” з мистецьким оформленням знаного художника Івана Яціва. Дай, Боже, щоб і не остання!

Анна Кульчицька-Бойцун

МОЗАЇКА СВОБОДИ

МОЛИТВА

Чи можеш ти
Простити неміч нашу
Усім у кого
Серце висхло
На ломаччя,
І ми залишили тебе
Знеможеного,
Скривавленого
І самого . . .
Наш храме світлолиций?!

Суди! Карай!
Бо чужині
Продали ми
Дітей, онуків —
Усе віддали
Найдорожче
За скибу ситости,
І вольности . . .
Якої вольности?
Спитаєш ти
В чужому світі —
Церкви порожні,
Тебе прогнали
І моляться,
Мов фарисеї, Богу,
А ти підносишся
З руїн самотньо, гідно.
Ти диво. . .
Найсвітліших див,
Ти небесами дишеш,
Україно!

Чи зможемо упасти
Ми до твоїх ніг
І пилом прощення
Покрити наші душі?
Чи відчуваєш
Ти скорботу чужини,
Наш Краю Рідний?!

СПОМИН

Прокльовувався
Світанок волі,
Сльозою горювання
Скропує живиця
Лемківські ліси,
А сосна червоніє
Кованою міддю —
Спадає чорна тінь
Чужини на його плече . . .

Спливло чимало літ,
Із ночі впливав
Щоглою спомин,
Пахтіли трави лісові
Живиця, ягоди,
І юність знов прийшла,
Відгукуючи вершини гір
Про змаг повстанців молодих . . .

О! Як хотів би —
Ще раз тебе почути,
Мій друже дорогий!
Чи пам'ятаєш
Як ми разом
Ішли у бій?
А кругом нас —
Кущами хмар
Сунулись вороги,
Зриваючи мости;
На столоченій траві
Лежали мертві діти
Немов у сні . . . самі!

І раптом десь
Шрапнеля засвистіла,
Ти впав
Навznak хрестом . . .
А з вуст
Твоїх червоних
Спливали шепотом
Уривані слова:
„Невже ж, невже
Я вільну Україну
Не побачу вже”. . .
Та блакить
Твого зору покрила
Темнота страшна. . .

Я пробував
Вдихнуть тобі
Своє життя,
Хоч на хвилиночку
Одну . . .
Та я не був собою . . .
Щось в грудях рвалось
І пекло . . .
Узявши грудку
Рідної землиці,
Покрив твоє чоло . . .

Прости мені,
Мій друже любий . . .
Що не похоронив
Над Дніпром тебе
Біля Шевченка твого . . .

Волошки голови схилили,
Ворон крякав угорі,
А в чужині далекій
Тужила-горювала
Матінка стара
І ждала-виглядала
Сина молодого
Із війни . . .

Пусті слова
Кануть відчаєм
У прірву забуття,
О, Господи!
Ти знаєш
Біль людини —
Чому ти друга
Вірного
Від мене забираєш? . .

Давні спомини
На лаву присіли,
Скрипнула хвіртка
Криком ранених друзів,
Зойкнула хата
Свистом куль,
Канва минулого
Зникала у млі,
Лишався біль у мені . . .

ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД

Важкі хмари лежали
На хребтах гір,
Пітьмою вкрита батьківщина
Ятріла болем чекання . . .

Куш калини обсипав
Назріванням пожеж
Перший листопад . . .

Осіння ніч загусла мов смола,
Стемніле небо
Прозирало відблисками зір
Сивої давнини,
Примарою помсти
Воскресали козаки!

Прокотилась перекотиполем
Саранча чужини,
Покоління мовчали, крізь товщу років
Каяттям печалились
Об рубежу шляхів,
Горюванням вдарили,
Присмерком провини блудили . . .

Світловолосий переддень розквіту
Відгомонилою славою заговорив,
На мурах старого міста
Сонце пелюстками мідь розливало,
Над церквою святого Юра
Літав птах волі,
Стара перекупка із Замарстинова
Молитву подяки шептала . . .

Дихало в лице запахом
Примерзлого листя
Молоді хлопці,
Обвітрені силою Кожум'яки,
Вихрами мчали, шурхотіли піском
Крізь осиротілі сади —
Переткані сухозолоттю ліси,
Здоганяючи вершника боротьби . . .

Бій гримів сальвами
Походів Хмельницького,
Грізний лев далечінню громів
Перекочував століттями
Смугові дощі на ворогів . . .

В заплутане вітром волосся
Львівські каштани
Зірницю надії вплітали,
Шовковими косицями втіхи
Малі діти переможців вітали . . .

Відлуння княжої слави
Каскадами могутності переливалось,
У київських соборах
Пахли ікони кипарисом єднання . . .

Дні перемоги
Розколювались щілиною недолі,
На барикадах валів
Падали кучеряві голови вояків,
Під старим дубом
Чорняве дівча
Заховало свою юність
І силу Кожум'яки . . .

Сонце стало кошлатим —
Листя зів'яло, висіло як сіре ганчір'я —
Обезголені дерева, сіре попелище,
Похмурі дощі, ніч моталася за вікнами
То розхристуючись рвучким білим вогнем,
То стискаючись у непроглядну темряву.
Тане як свічечка спалах волі . . .

Затихала музика скорострілів,
Уривались накази і мрії,
Вечірній сумерк мережив
Взір смерти . . .

Згущувався сутінок страждання,
Сивиною розлук
Коси жінок обвивались,
Гушею жури
Серця матерів сплітались . . .

Кладовища чорніли самотою,
Могили ясніли спогадом,
А селянські руки
Ховали правду у ковани скрині . . .

Смуток покрив місто
Короною Данила,
Журавлі схопили пісню калини —
Бабуня оповідала казку онукам
Про Листопадовий Зрив і силача Кожум'яку. . .

На Сході світало
Вагання зникали—
Із каменя веселку свободи кресали,
І Львів наш рідний, непокірний
Горицвітом непоборности завітчали!

Народжене бурею,
Загартоване як сталь,
Чутливо-ніжне
Найсвітліше диво —
Від темені віків
Перегук епох,
З народної мудрости,
Священної пам'яті всіх поколінь,
Совість України —
Мій невмирущий Львів! . .

ТЕРНИСТЕ ПОЛЕ

Від темні віків
На руках твоїх
Світ коливається . . .

Ти його породила,
Місяцем обгорнула,
Сонечком підперезала,
Мадонно земна!

З далеких сутінків
Століть
Первісна жінка
Виходить,
Багатоводдя вдумливости
На нашій землі
Шукає . . .
Зримістю творіння
Вражає . . .
Перевеслом рівноправ'я
Давні городища
Перев'язала,
Домашні вогнища
Від смерти охороняла.

А після Голготи
І воскресіння
Той, що переміг світ
З'явився перше жінкам,
Вони найближче стояли
Біля Хреста . . .
Коли учні
Поховалися ради страху . . .

Дозріває врожай
Людських дум,
Предивом нової віри
Христа-Творця
Позачасового буття —
Жінка духовного неба
Візантійською паволокою
Поганський світ обвила —
Суть людського існування
У землі хліборобські привезла . . .

Доля сівача,
Що в темну ніч —
Незрячим світанок
Заповідає . . .

Ожило збройне
Гартоване слово!
Віра всупереч
Сподіванням!

Найбільша з великих!
Порвавши коло темноти —
Китиця ясних хвиль —
Співець огнених пісень,
Леся Українка!

Осіння сутінь
Сріблом вилискує
На матірній голові . . .

Софія Богомолешь,
Засуджена на смерть —
Посестра
Зарицької Катрі,
Породила за ґратами,
Пеленала дитину
У тюремній келії —
Ненавиділа царизм,
Вибрала шлях боротьби
Жертвою дитини . . .

Ти голосила
Плачами причинної . . .
Охороняла рідних
Від людоїдів,
Шукаючи полями
Обшарпаного стебла —
Примерзлої картоплини
Або мертвої пташини . . .

Під оголеними
Деревами розпуки,
Які гойдалися помстою
Завтрішнього дня!

Загорнена ніччю тривоґ,
Оповита в кам'яний біль —
Прикрита барвами
Червоночорних
Прапорів . . .

Зв'язкові, кур'єри
Вояки — заглушені
Гуком гармат,

Гамір бою —
Повстанські криівки.

Велике потрясення —
Безтямні роки . . .
Прощення не замерзло
Кригою забуття,
Мертвецька дійсність
Світ байдужий здавна.

Переклики диких качок —
Задишкуватий крик сови —
Воркування горлиць-жалібниць
Супроводжали ешельони на схід
У неznані далекі світи скорбот . . .

Страждай! Терпи!
Хоробра полонянка . . .

Закуреною, босою
Тулишся чужими порогами —
Жмені сліз розсипалась,
Весна далечинню ясна —
Корчиться життя,
Мережаться млою
Роки за роками,
Роз'ятрена рана
Чорним вітрилом покрита . . .

Залізні потвори танків
Втискали примарою жаху
Малинові щічки дівчат —
У холодну землю
Чужини — Кінгіру . . .

Жіночий табір на Колимі

Льодовими соплями відчаю
Ти розмальовувала
Стужу на шибах землянок —
У яких жили
Твої мертві діти . . .

Чулося льодове
Дихання півночі,
Круглі купини
Твердої груди.
Замерзла земля —
Зима страшна . . .

За ніч
Волося примерзало
До стінок шатра —
Поки той хліб довезуть —
Він увесь в замерзлу крихту
Перетвориться . . .

Морожене кришиво
Насипали просто в жменю,
По лісі чується
Хрускіт сухого ломаччя
І відбивання ніг
По замерзлих стежках . . .

Жіноча зона працювала
На лісоповалі:

Сім кубічних метрів
Ручною пилою на день —
Така була норма,
Дерева не лише зрізати,
Але й суччя обрубати.

Бараки гнилі,
Печей взагалі немає,
Ноги розпухали як колоди.
Почали з рук брати дитину —
Воно за шию тримається:
„Мамо, мамо!”
Я її держу і не віддаю.
Принесли наручники
І потягнули силомістю мене . . .

Дитина моя
У наглядача
З рук виривається,
Кричить і плаче,
Ноженнями шкандибає:
„А де моя мама?”

Забрали, заладували
У вагони —
І жінок повезли далеко —
А діти залишилися . . .

Ви засівали
Тривкість майбутнього —
Від них ми черпали
Живучі соки . . .

Їхні страждання, жалі,
Їхню скриту
За ніжним серпанком
Понуру правду
Продавали ціною життя . . .

Розлукою з найближчими
Розкльовуючи таланти —
Зреченням повноти життя,
Діставши сусідство
Повій, злодюг . . .

Беззвучність
Каторжної істоти,
І ковток
Холодної
Морквяної рідини —
В заміну за кленове плаття
Жрекині непокірності . . .

Решта куняла
Сумовито і безнадійно
У кутку біля вікна,
Чекаючи чуда —
Не вірячи у Божі діла . . .

А ви!
Не дались спокусити
Оманам чужої слави
І заплати,
Вашим змагом
Ви очистили наші серця!

З маленьких іскор,
Схованих у попелищах,
Скрутили бич
Безжалісних пожеж!

Душі випростували рабам —
Страха смерти побороли,
Мандрівкою століть
Не втомились,
Чужина вас не розгубила
Молитвою фарисейство
Покорили!
На старості літ
Снопам одержимості
Іскрилися!

Розгорнулись обрії
Суцвіттям світання
Насичується,
Вівтарем єднання
Народ прозирає —
Гущею стихії
Свободу стрічає . . .

Неосяжне небесне
Склепіння розсунулось —
Горить і дихає воно —
А земля вся
У срібному світлі,
І дивне повітря
І холоднаво задушливе
І сповнене млости
І рухає океаном пахошів
Воля! . .

Надхненно, нерухомо
Стояла ще неосяжніше
Жінка України
З мечем в руці:
Її стеля — небо,
Її нижня межа —
Рідна земля,
На яку кидала вона
Тінь тугости
Завзятости
І любови! . .

СМЕРТЬ ПОВСТАНЦЯ

Повстанський полк
Виходить на зорі —
Там бій гримить!
Там гине наша воля . . .

Вогненна зірка
Пролітала,
Сичі кричали
Вісником біди,
А він ввійшов
Як грім!
Обвітрений з дороги —
Перед полком . . .

Він гордий був —
Стояв на смерть —
Ніколи на здався.
Розбив одчаю лід —
Кайдани розкував,
Сміливістю
Оновив край,
Він голос України!

Вітрами тугу
Спалює з лиця,
Останні зорі
В небі догоряють . . .
Промчали коні
Пострілом життя
По мості калиновім . . .

Ми ж пишемо кров'ю
На своїй землі,
Від болю серце
Скорчилось і в'яне . . .
Шум даленіє . . .
І дзвони завмирають.
Прощайте, хлопці . . .
А спогад
Білим цвітом
Чорного життя
На землю кане.

Вінок пливе
До дівчини,
Зникає за ночами . . .
А мати страдниця
Із снігу
Збирає кров
Свого сина.

Душа летить
В дитинство
Як у вирій,
А смерть кружляє,
Кружляє —
Пряде печаль
Повстанцям молодим . . .

Крик замерзає
У нього на устах,
Гінець світання доганяє.
Простугоніла
Смутком вечоровим
Вже тінь його незрима . . .

ДОРОШ

Ти вилетів з орлів гнізда,
Із скал стрімких високих,
Колиску твою вітер колисав,
А зорі приходили в гості.

До сну співали мавки лісові
Пісні про Кармелюка-опришка,
Який в багатих гроші забирав
І бідним людям церкви будував.

Коли ти підростати став,
То в піжмурки з ведмедем грався —
Часами кидав ним об землю,
Немов снопом, із злости.

З волоссям наче льон на ниві,
З грудьми Залізняка Максима,
Із стрункістю смереки,
З ходою князя варягів
Ти йшов назустріч усій нечистій силі,
Схопивши вітер в жмені.

А місяцем ти закосичував шапку —
До сонця теж ти добирався.
От, бачиш — промінням оббілів своє волосся,
Яке до старости блищить росою Байди.

Матуся випросила
Твою долю в Бога,
Зате в заміну віддала
Молодість свою убогу.

Зелами напувала, грудьми годувала,
До ворожки ходила,
Олійками натирала,
Кучері чесала,
І до святої Варвари молитви засилала,
Щоб її синочка усе лихо обминало
І щоб його грудей жадна куля не чіплялась.

Із батьком ти навчивсь
Дуби вивертати
Та на снігу-морозі
Часами спати . . .

З підлітка хлопчини
Виріс легінь красний,

Тільки до дівчини
Не хотів знайти дороги,
Бо чекав на приїзд
Княжни з казки.

Закрили темні хмари небо,
Задрижали Горгани,
Заплакав старий гуцул
Трембітою ізрана . . .

Дівчата прощали,
Червоні маки дарували,
Повстанський однострій
Для хлопців і себе готували.
Рідні пороги востаннє цілували,
А мати святі ікони
Від ворога ховала
І свого сина в далеку дорогу виряджала . . .

Скоростріли цокотіли,
Дерева уступались,
Квіти хилились,
Трава багряніла,
А за молоду голову
Командира Дороша
Великі гроші обіцялось!

Затиснені уста
З очима синіми мов сталь, а може небо,
Із скорістю пантери
Скавав на ворога до горла.

І смерть боялась теж його,
Втікала, ой втікала же від нього,
Часами пропадала в пропастях страшних,
Часами хлопців цілувала . . .

Легендою би став,
Коли б зухвалістю чванився,
Зате він ніжністю й лицарством
Біля дівчат прославився.

Шуліками, левами, вовками,
Тиграми повстанці ставали,
Клятих напасників
З рідних сторін проганяли
І честь свого народу захищали.
З усіх сторін
Саранча ворогів

Летіла, обступала
Карпатський край заслоняла —
Хлопців з Чорного лісу вбивала,
У ясир брала, заганяла,
З голови очі виїдала. . .

Ялиці від жалю тремтіли,
Птахи із болу німіли,
Зелена трава скроплювалась
Росою сліз,
Коли на неї падали молоді повстанці,
Обнімаючи востаннє свій кріс . . .

Посувались сотні
На захід із сходу,
Із гранатами на танки
Ішов мужній Дорош!

Горіла Лемківщина!
Від дітей останню
Скибку хліба відбирали,
Із рідної хати
Бабуню метву виносили —
А лемків гордих і твердих
На Сибір вивозили . . .

А пісня чайкою літала
За своїми дітьми ридала,
На день відплати ждала!

Кінь командира
Від втоми падав
На землю, то вставав,
Зібравши усі останні сили,
Щоби піти в останню перемогу
Зі своїм другом милим . . .

А Дорош немов той Гонта
Із жалю і зневаги
Косив по полянці
Шрапнелями й набоями
Без впину — не залягаючи ні разу.

Затихло поле і ліси,
Прийшов наказ піти в чужину
І залишати рідну батьківщину
На довго чи коротко ніхто не знає,
Бо вояк лише накази виконує.

Забравши хлопців, коня залишив
Теж під кленом, й могили друзів
Залишив там навіки, і себе . . .
То тільки командира тінь
Пішла в світи незнані.

Чорне гайвороння туги
В гості прилітає —
Чорні круки в хату заглядають,
І Дороша серце
Болем прикривають . . .

Дівча з Чорногори
Темну косу заплітає
В темну косу
Євшан-зілля уплітає,
Про повстанців й командира
Пісеньку співає
По усіх горах і долинах
Їх розсипає, розсипає.
Слава про Дороша не вмирає,
Не вмирає . . .

ПЛЕТИВО ВОЛІ

Я побачила на кризі
Замерзлий пучок
Звичайних
Польових квітів —
Їх присипало снігом . . .

Темрява насичується
Відблиском снігу,
Велетенським
Тьмяним дзеркалом
Підсвічує ночі.

Згасання перетворює її
На прозорі сутінки,
Північний вітер,
Розчесаний
Зимовими завірюхами —
Сковує холоднечою
Застиглістю землю . . .

А передсвітанкове небо
Виблискує у своїй дівочій
Незайманій красі,
Очікуючи січневого ранку . . .

Ти невимовно
Тривожно — прекрасна!
Із своїми вологими
Важкими косами волі,
Моя Батьківщино!

При могутнім Дніпрі
Серед щедрих полів,
На підвалинах стійкості
Підпертий небесами
Золотобанний голубіє
Віковичний град — Київ,
Яскраво індивідуальний.
Широкі в густій зелені
Вулиці,
Монументальні будівлі
Різних епох
Архітектурних стилів
Пам'яток,
Крізь буйний гомін
Життя
Чується перегук
Століть . . .

Священні місця
Нашої землі
Де вирує нетлінна
Душа,
Святиню бережливо
Несеш:
Чутливу совість,
Пісенну мелодійність,
Поетичну обдарованість,
Відлуння далеких
Подій.
Місто печалі,
Руїн,
Вогнених фронтів —
Надій . . .
Безстрашний Київ
Наш!
Долею безталання
Назначений . . .

ДОЛЯ НАЦІЇ НЕ КУЄТЬСЯ РОЗ'ЄДНАННЯМ!

Неокрилена рухом слова
Мертвою лежала зброя,
Поклоніння —
Примирливість —
Байдужість —
До людських доль —
Злочин мовчання . . .

Людина без роду,
Припадають пилом
Забуття,
Золоті розписи
Давнини —
Меч помсти
Покрила земля!

УКРАЇНА В ОГНІ!

Собор Державности
П'ятьма банями
Вносився,
Отамання хаосом
Гуляє —
Огорожу оновлення
Безладдям
Вбиває . . .

Грушевський
Винниченко
Скоропадський
Петлюра
Петрушевич
Не знати,
У чії руки
Майбутню долю
Поколінь віддати?

Шахівниця пречорна,
Пребіла, пребагряна —
Королі міняються —
Відходять,
За Київ бої
Зводять . . .

Народ очікує —
Свободу захищає,
Деякі до Махна
Втікають . . .
Куди іти не знають.

А на хороброго
Полковника Болбочана
Юда зраду кидає —
Шрамом сорому
Історію бентежить —
Розкльовує,
І тривожить . . .

Давній гріх рабства
Непрощенням сіріє,
Злет змагу
Струп'ям незгоди
У провалля спадає,
А іконостас покути
Картанням шугає . . .

МАРИВО ВІЙНИ

Сковане смертю
Лице сотника
Біліло крейдою . . .

Ні набоїв —
Ні одягу —
Розпатлані хмари —
Серед тривожної
Тиші,
Визирають гирла
Гармат,
Панцерник . . .

Сірі плити
Панцерів,
Невиспані обличчя
Вояків . . .
Заглядають із бійниць
Коротенькі цівки
Скорострілів —
Напрям Жмеринка . . .

Ти можеш смерти
Не боятись,
Але шукать
Її не смій!
Роззявляй рота,
Щоб часом не оглушило! . .

Юхтові чоботи
Густо замазані
Болотом,
Бойове схрещення —
За кожний півметр
Квадратовий . . .
Життя кров'ю сплива —
Яструбом сполоханим
У небуття
Шлях обірвавсь!

Далеко загупали
Гармати . . .
Піднесли
Задубілий труп
З мішка . . .
Рипіли вози,
Хльоскали батоги —

Кричали погоничі —
Небо супило брови.

З-під манаття
Визирають
Жахливо-воскові
Обличчя хворих . . .

Воювати!
От повоюй!
Вся армія позаду —
Під хрестами.
Не фронти страшні —
Тиф проклятуший
Скільки народу поклав . . .

Гордо переносить
Через плече вояк
Свій шовковий шлик,
Ледве поплентався
Дорогою . . .
Трикутник смерти
Стискав колючим дротом
Горло. . .

КРУТЯНЦІ

Крути підхоплени
Вітром —
Бігли назустріч
Сонцю . . .
Що запалювало
Обрій.

Мигтіли в полохливому
Бігу перелякані
Телеграфічні стовпи —
На рейках стояв
Окривавлений юнак . . .
Коло нього
Лежали в калюжі
Чорної крові
Друзі . . .
Розторощені черепи —
Пахло горілим . . .

Дитячі руки
Кріс пригортали . . .
Молитовний сад
Шелестить легендою
Прощі . . .

НЕВОЛЯ

Незаплетені чорні коси
Снували неволею
По білій шиї полонянки . . .

Відморожені руки,
Ноги —
Неволею взяті
Вояки
Свідомо пішли
Назустріч судьбі —
Боролись як льви . . .

Зужитий одяг —
Повзанням боїв —
Закривавлене лахміття —
Висить на схудлих
Постатях,
Наче на вішалці . . .

Стоять твердо,
Нерухомо —
Гордовито голови
Піднесені вгору,
У очах блиск
Завзяття . . .

Це тіні тих,
Що творили
Другий Зимовий
Похід . . .
Самогубний рейд
Базар породив —
Схожі на орлів
З підбитими
Крилами . . .

Раптом заклекотіли
Ворожі кулемети —
Впали скошеною
Травою . . .
Зажебоніла кров —
Маком невгнутости!
Бог голубом тиші
Поле благословляє . . .

ПІД ПОКРОВОМ ПРЕЧИСТОЇ

Пречиста Діва
Полями ходила,
Раних стрільців
Шукала . . .
Зі студеної роси
Піднімала.

Рани умивала,
Умираючим гріхи
Прощала . . .
А пізньою ніччю
Ісусові Христові
Тихо докоряла:
„Люд мирний,
Побожний —
Печалиться здавна . . .”

Гаснуча днина
Волі
Обпаленим небом
Спадає,
Осиротілі діти
Зарослий шлях
Небуття
До батька шукали,
Похоронні свічечки
На річечці горіли . . .

Тремтячі руки
Матерів
Терновими хрестиками
Взір вишивали —
Дітей дожидали . . .

Чайкою туги
Удова літає,
Ясні очі
Сліпотою покрились,
Каліцтво жажіттям
Неволі котилось . . .

„Пощо, мій Сину,
Ранкову провесну
Зимою одягаєш,
Юність — сутінню
Старости схрещуєш?”

Піднеслась
Марія Пречиста —
Сльозу струсила,
Широчінню страждання
Серце прикрила,
І трояндною рукою
Зневірених запричастила . . .

У підніжжі
Великих свічад
Горіла свіча чекання —
Біліло сумління
Нитками мережі
На люстрах назрівання . . .

Заграва світанку
Маренням ранньої
Зорі воскресала,
За межі схилу
Виходить з тьми
Ясний день . . .

На кімнінім острові
Посіяли зерно
Нового віку,
Берег нової
Слави узріли,
Переображені
В нове серце
Світильником горіли . . .

На старих попелищах
Ідею Суверенности
Гравюрою звучання
Ожили . . .

Січневий ранок
Населяв гердан волі! . .

Люди radoшами
Плакали,
Сила нездоланности
У єднанні усіх поколінь,
Сліпі прозрівали —
Софійська площа
Калиною розцвітала,
А двадцять два
Соколи невмирущі
У Карпати полетіли . . .

НЕВМИРУЩИМ БОРЦЯМ

Український вояк
Судьбу призначення
Багнетом здобував,
Віками боїв
Хоробрість закріплював —
Рабство й неволю
Пожежами палив,
Шляхом гуманности
Світ перейшов . . .

Розділені кордонами насилля
Стояли ви на всіх фронтах,
Кривавим хижакom війни
Противних барикад
Іде брат на брата
В обійми смерті.

Ясними крилами свободи
Лопотять орли
На вільних землях Вашінгтона,
Зоріють прозорістю молитви
На гордих стягах
Лицарської честі
Американського ветерана —
Українця!

Ви здобували незнану далечінь
Морськими вітрилами гураганів,
Обсипались присмерком небезпек
На перехресних дорогах чужини.

Курявою незнаних шляхів
Ви обличчя обмивали,
Мрякою неволі буйні чуби чесали —
Вояцькою габою тривоги
Юну постать обгортали,
А Америку — зорю срібнолицю
Повнолунням могутности завітчали!

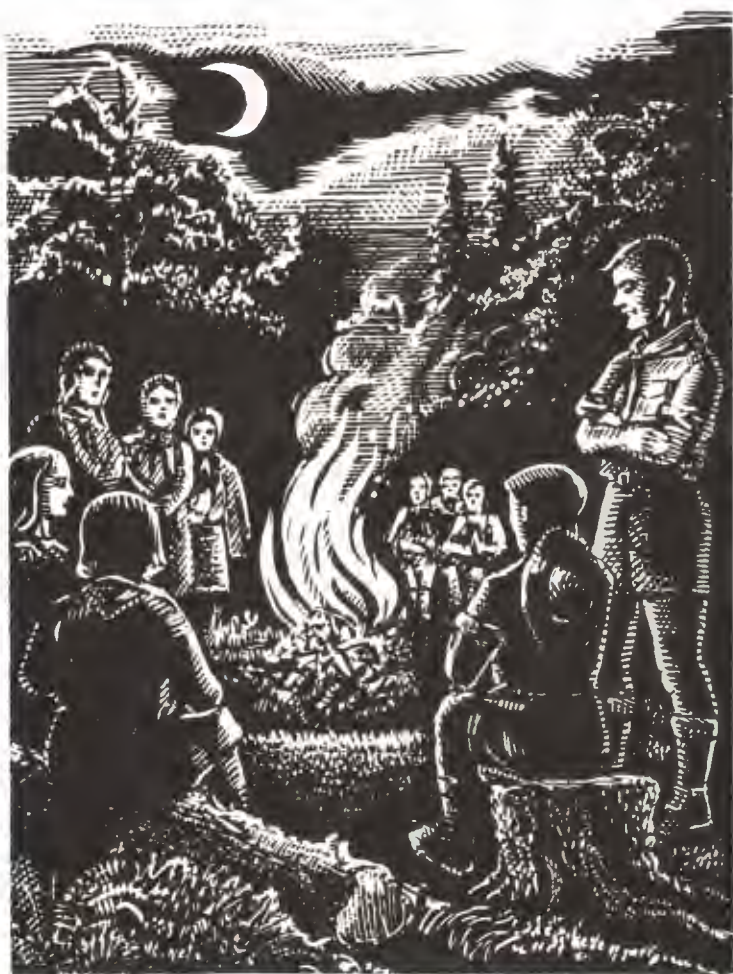
Війна життям не дорожила,
Каліцтвом назначувала —
Забирала дочок-синів
Мов пристрасти квіти,
А стара мати сиділа
За прядкою чекання
Не дочекавшись дітей,
Осліпла . . .

Ваш чин яснє
В далеких сторонах,
Вас вітає Європа
Далекий Схід тривожить,
Холодна Корея бентежить —
Кошмарний В'єтнам
Спекотою джунглів
Дощами, духотою
Відкритою раною пекла ятряться —
Яку ви носите до сьогодні
У божевільних снах минулого
Та в душах своїх . . .

Небеса височать забуттям провини —
Вітер підносить похилі листки,
І тіні обдертих, голодних
В'єтнамських дітей —
Яким ви приносили гранати
І білий хліб печалі . . .

А заповіт ваш
Вже рознесли орли по Україні
І по всьому світі . . .

СИЛЮЕТИ ДРУЗІВ

ПОВНОЦВІТТЯ ДРУЖБИ

Тиша осінньої задуми
Обвивалась луною
Юнацьких літ,
Які повертались
Мовчазним спогадом
До нас.

Журливо шуміли дерева,
Сонцем переливались листки;
Відлітали журавлі,
Сіріли стежки,
По яких, узявшись за руки,
Ступали дві подруги давні.

Наші кроки стихали,
Сповідь відгомоном болю вдаряла,
Мертві вітром цілували,
А гріхи давности
Приреченням темніли —
У теплій долоні приятеля
Ромашка прощенням біліла.

Їхні світи
Бурхливими водами океану
Розділились,
Судьба розкололась
Лілеєю радості,
І рутою печалі
Подруги обвінчали
Надії ясні,
Господні долоні ласки
Душі покрили —
Благословення у терпінні
Шукати навчили.

Надвечір'я сутінком прозирало —
Бабине літо
Павутинням зрілости чарувало,
А ти суті дружби
Усе ще не знала . . .

ДРУЖБА

Троянди ночі
Зайшли у твої зіниці —
Вірші з батьківщини
Читаєш устами друзів.

Біля твоєї хати
Виросло дерево
З терновим листям надії.
Біляве дівча
Згубилось в юрбі людей —
За долю чорнокнижника
Віддало свої очі.

Багряність рожі
Дотиком рук відчуваєш,
Мовчанням
Захід сонця вітаєш.

Обличчя твоє
Радістю сяє,
Коли дрібні листи
Вітер до тебе приносить,
У кожному листі окремий світ
У кожному слові хрестики журби
У кожному звороті море надії.

Від Чорновола
Холодні тундри
Приносять запах житнього хліба
З рідної землі . . .

Взори вишивки
Ніжністю ткани —
Стежки дитинства
Подруга тобі посилає.

Кожний лист
Глибока рана,
У кожній рані
Сплетіння Бога
Для нас незнане . . .
Листи
Мов журавлі —
На чужину прилітають,
А потім між друзів
Їх розсилаєш.

Нивою самоти
Життя твоє переоране,
Роки утікають
Повільно,
За кожний день
Платиш кришинами світла
І спалахом змагу
Дійти до мети,
Залишаючи гушу горіння
Для байдужих людей . . .

Піду в далекі Карпатські гори,
Де пісню опришків смереки співають
Де дикі дебри мавку вітають —
Там я віднайду циганку сиву
Від неї дістану велику силу,
І твої очі стануть здорові!

ПОЛУМ'Я ТИШІ

*Коли в людині
Є народ, тоді вона
Уже людина . . .
Ліна Костенко*

Чи зможу я роки дружби
Відчути дотиком пера
Одної днини?
І серед гущі зустрічів
Зумію віднайти луну
Великих мандрів,
Трояндний спомин нині? . .

Стояла хата
У хуртовині айстр,
Зоря засвічує ляпаду —
Виходить серпом
Місяць з-поза хмар,
Виписує жаринами сузір'я,
Відлунюючи небо батьківщини . . .

Міраж життя
Захований у таїнстві
Людської душі —
У тайнику шукати
Істину добра для ближнього,
А сутністю буття
Є тільки Україна . . .

І не в грайливості
Пустих слів — доріг фальшивих,
А у багатті
Непідроблених чеснот
Чуття глибоке:
Як друзям горе облегшити
І рідним серце дарувати.

В пилу розорених шляхів,
Що срібляться у крові,
В оазі юних мрій —
Чекаючи світанку
Світлих подій,
Не відходив із шляху змагу,
Шукаючи калини цвіту
На роздоріжжі лісів . . .

Мальвами надій
Осяяний вірою ідей

Перейшов шедрі
Подільські поля,
Віддавши зерно орлам,
А для себе залишив
Лиш макову пелюстку сльози
Зарваницької Мадонни Краси . . .
Гранчастий келих розлук,
Заграву пожеж війни
З призначенням музи-судьби
І жменьку святої землі . . .

Проростає корінням клена
Крізь скиби правди,
Хвилює мовчанням
Шовкової ночі,
Нагадуючи плесо
Рідної ріки . . .
Полум'яніє задумою
Осіннього саду,
Розсипаючи утіху.

У непроглядних хащах
Громадських діл,
У вирі безсонних ночей
Важкого труду —
У пульсуванні радості,
Тривоги за долю Церкви,
Його народу
Гілочка тернова,
Далечинню посвят,
Терпеливістю скорбот
Життя корчиться —
Протікає,
А машинка цокотить
Безнастанно-завзято,
Відпочинку на знає . . .
І тінню-ясности
Дружини
Суцвіття оживає,
Росинами гуманности
Вечірній присмерк
Покриває . . .

Чужиною плили
Втомлені журбою
Найкращі роки,
Понад калиновим мостом
Пролітала птаха туги,
Бо хотіла наздогнати
Підгаєцькі вітри. . .

РОДИННИЙ АЛЬБОМ

Їхня любов
Сягає хмар —
У щій любові
Є щось страждення . . .

Берегом кохання
Ідуть дві постаті
Задивлені у себе.
Від давніх літ
У серці юнім
Тремтів калини цвіт.

Знайшли себе
На стежечці чуття
Забувши про злобу дня,
І звабою суцвіття
Спалахує весна . . .

У нього нескорені
Думи на чолі,
Грозові ночі повстань,
Лицарська честь
Воєнних доріг —
Печальних роздоріж . . .

У неї журую
Переткані дні
Жіночого чекання,
Дівочої вірности,
І незгасний світ
Лебедів материнства,
Заблиснула сльоза радості,
Колишучи онуків
Піснею Львова . . .

На березових бруньках
Пов'язувала рану
Свого дитинства,
Чиста душа —
Джерельна вода,
Прозора думка
Підперезана поясом
Знання,
Чічка моя!

З найвищої гори
Де гніздилися орли,
Упали іскри
І запалили
Карпатський ліс,
А під смерекою
Стояв повстанець молодий —
Він красний був,
Мов місяць золотий,
Кидав гранатами
У ворога лице,
Забувши про своє життя . . .

Віддавши батьківщині
Молодість
І запах чебрецю,
Лишаючи батьківську
Хату —
Засмучену вербу,
Зникала за обрієм
Праділів земля —
Розлукою обріс
Повстанський ліс . . .

А там у далині
У сумерку судьби
Палає надією життя
Альпійська квітка чарівна,
З'являлась з'явою
Немов у сні
Дівчина-мрія,
Яка приходила
До нього
І ледве чуто
Дотикала
Лілейними руками
Його чола . . .

Руса коса
Нетлінністю кохання
Причарувала юнака,
Блакитною трояндою
Спалахує дівча,
Калина з хмелем
Любувались у гаю . . .

Життя — то гра,
Часами гіркота,
І келих полину
Треба випити
До дна . . .

Але життя
Також . . .
Райдуга ясна,
Коли на гілочці малій
Пара голуб'ят сидить,
І буря не страшна,
Голод не жахає,
Вибіє легше виминати,
Коли їх двоє,
Воркуючи сидять удвох
На гілочці
Два голуби собі . . .

* * *

Зайшов за обрій
Час,
Проковтнула
Чужина
Молоді літа,
Зронити хоч сльозу
Покути треба,
То може облегшить
Печаль
За втраченим краєм . . .

А десь, там ген . . .
Під хмарами
Летять на схід
Лелеки примерзлі
Здалека,
Але летять туди . . .
А нам з туги
Вже серце розчахнулось
На два світи.

Кує зозуля в лісі,
Відчислює роки,
Скажи, зозуленько,
Скажи!
Невже ж ми сорок літ
Разом пройшли?

А нам здається
Це було учора,
Як ми присягу
Вінчання складали,
Віночком з мирта
Любувались.

Але найбільше
Диво з див,
Що неповторність
Хвилі
Затримали ми
До сьогодні . . .

Ти небуденна,
Люба моя!
Подай долоню
Теплу свою,
Мені так добре
Біля тебе . . .
І нестрашна
Ні осінь,
Ні зима,
Бо ти для мене
Все весна . . .

Розлук для нас
Нема, нема . . .
Шасливі —
Бо ми разом,
Спасибі за усе добро,
Моя ти зіронько
Ясна!

Ти посестра моя,
А я у цих лісах живу . . .
А ти уся в мені,
Бо ти мадонна
Мого часу,
І на твоїх руках
Гойдається
Повстанський рід!

Моя ти доле
Світлокоса!
Хай заніміє слово,
Коли ти біля мене є . . .

І ніжною-преніжною
Пелюсткою дружби
Бринить струна,
А за вікном
Біліє у хуртовині квіття
Знов весна,
Калина з хмелем
Казкою життя
Сплелися у одно буття . . .

НЕПОКОРА

Ти бачиш світло
У непроглядній
Темноті приречення,
Непокорою
Ти покорила слабість,
Відірвавшись
Мовчазною стіною
Від хитання марности,
Збагнувши сутність
Утіхи в терпінні . . .

Притих вітер
На підвіконні,
Твоя крихка постать
Пливе у зоряних просторах,
Забираючи відблиск
Самої мудрости Бога,
Вливаючись
Краплиною життя
Таємничої глибинности
У твої жили,
А тобі байдуже,
Що шлях
Колючіший від терну,
Бо ти
Понад пилом віків
Людина серця . . .

БЛАКИТНА ТРОЯНДА

Вогонь дружби:
Палить —
Гартує —
Ранить —
І очищує . . .

Сонце сходить
Від тебе
До мене,
Ми зустрілись
Весною . . .
На шляху
Чужини.

Коріння роду твого
Обвивалось блакитною
Трояндою . . .

Твоє обличчя
Ясніє загадкою
Мона-Лізи . . .
Художники не змогли
Тебе схопити
Ані пензлем
Ані славою —
Бо ти невлотима,
Немов кульбаба
На полі:
Коли доторкнутись —
Вона облітає . . .

Тебе напоїли
Зіллям
Довбушевої сили,
З якої вирости
Два дуби
І тремтяча осика . . .

Повстанськими піснями,
Грозовими хмарами
Та тишею блискавиць
Ти прикрила косу свою,
Яка ясніла
Ніжністю
І тугою

За втраченою
Материнською
Ласкою . . .

Немов давно . . .
На панщині
Твій берізковий
Стан
Хилився додолу.

Хода ставала повільніша,
Але ти ніколи
Не плакала . . .
І з довголіття
Посвяти-любови
Запалало вогнище,
З якого вийшли
Русяві внуки.

Відщвітаюча юність
Осінню багрянїла,
А ми бігли удвох,
Узявшись за руки,
І вибої були
Ями, долини
І ми падали в них,
Обтрушувались із болю —
Підносились і знову
Поспішали, і йшли
Назустріч вітрам
З України . . .

ЛЮДИ ВИСОКИХ ПОРИВАНЬ

ПРИВІТАННЯ ВЛАДИЦІ

Ти вирівнюєш дорогу,
На якій ми самі
Поробили вибоїни
І діри.

Єдина дорога
До джерела
Віри живої
У Бога,
Що потрібна
Не лише нам —
Нашим нащадкам,
Але народам
Усього світу.

„Бо Бог
Скеля серця мого
І моя доля навіки” —
Думка псалмопівця давнього.

Твій голос долинає
Просвітками надій
Нового дня,
Очишуючи наші душі
Посівом любови,
А осяйний передзвін
Лежить у тайні
Твоєї мови,
Що кожна краса природна
То простота
І правда . . .

Багатих, бідних
І сильних світу,
Що заколисані
В сітях скарбів земних,
Що стоять над прірвою
Фарбованої краси,
Оновлюєш сутність глибини.

Сирітські сльози
Лікуєш рукою тихої ласки,
Молитвою терпеливості
Мережиш ризу свою,
А потім покриваєш
Наші втомлені плечі,
Бо сам втомлений
Не буваєш ніколи . . .
Не чекаючи подяки
Ні від кого
За діла святі.

По шляхах життя
Скорботної чужини
Твої ноги пройшли,
Залишаючи багато слідів —
Видних, великих
У змагу
Для добра Церкви
І народу,
У жертвенній праці
Перемоги над злом!

Із прозірливістю
Мудреця вдумливого
Зірko вдивляєшся
У пройдений шлях
Твого народу,
І жадібно ждеш
На воскресіння
Повороту
До рідного
Львова!

ПИСЬМЕННИЦЯ

Її слово в'їлось
Корінням у землю,
Заїрнула у глибінь
Надоголо,
І плоди творінь
Залишала,
Сплітаючи свої думки
У тисячі міцних
Сплетінь,
У тисячі дозрілих
Колосків,
Шукаючи доріг
Істини добра
На колючій стерні
Прадіда,
Збагнувши суть
Приречення мистця . . .

Через простір
Років
Пахне згаром
Боїв,
На водах розлук
Розторощених доль,
Гіркне полином
Чужина,
Спомин виповнився
Чашею Дніпра,
Білий птах надії
Прилетів на підвіконня,
Чекаючи завтрішнього
Дня . . .

А розсіяна ясність
Тінню печалі спадає,
Ріками квітів пливе,
Крилом чайки
Неповторність торкає . . .

Зіницями її
Гляділа душа України,
Кров'ю калини співала
Гілкою вишні світає
Журавлі ключем пролітають,
А я в Тобі сльоза
Уся щезаю . . .

Тихше, серце, тихше . .
Заспокійсь . . .
І сніги пролягли
Поміж нами . . .
Я до Тебе
Вже іду, спішу,
Там на мене
Наречений чекає . . .

РОЗСІЯНА ЯСНІСТЬ

Спасибі за безсонні ночі
Тривожне хвилювання серця,
Дорогу пізнання вершин
Про змаг до волі,
Трояндо пишнобарвна!

Я чула
Відлуння дзвонів
Церкви-Батьківщини,
Як зойком
Тиші мертвої
Вдаряли об чужину,
І дотик крил
Дивної краси —
Надморських альбатросів
В повітряних просторах
Музи України . . .

Далечінню розлук
Львів залишила,
„Нареченого”
Від смерти охороняла —
Багаттям Прометей
Його душу запалила,
А гіркоту чужини
Благословенням туги
За рідним краєм оновила.

Материнством ласки
Синів колише,
Вірністю дружини
Гір досягає,
А онуків піснею завітчала
Люлі, люлі співала . . .

Її розповіді
Насичені
Цвітінням рідних
Садів,
У білих заметілях
Ніжності,
Переткані болем
Перелітного птаха.

Наближена до поетів,
Цілість смілива
Барвіста,
Поєднання граціозности
З прозорістю думки.

Мов блиском
Святоїванської мушки
Народну красу передала —
Обвінчана неповторністю
Таланту,
Жінка-творець
Кольоритних повістей,
Письменниця-мистець
Оксана Керч
Від нас відійшла
У голубий світ небуття —
Чорним птахом розлука
На серце лягла . . .

О, як печально
Скиглять чайки
На водах Дніпра,
А в Свято-Юрським
Соборі у Львові
На головнім престолі
Пахуча троянда
Розцвіла,
На пелюстку квітки
Упала моя сльоза . . .

НЕСКОРЕНА

О! Як нестерпно
Гірко на душі
В далекій зимній
Чужині
За ґратами
Сидіти,
А за вікном
Скрижнілий сніг
Біліє жахом смерти,
І боєм самоти
Вростає в серце . . .
Скажи, мій Господи,
Мені!
Чому забрали вороги
Від мене рідну хату?

Все небо
Струпами покрите,
У шрамах ран
Народ мій гине . . .
А я далеко —
У тайзі пустирів
Відчаєм туги мучусь . . .

Я простягаю руки
У тишу прірви,
Болю й забуття,
І вас шукаю —
Мої ви рідні . . .
Найрідніші
Сестри і брати . . .

Та тільки чую
Схлип. . .
Найдорожчий схлип
Моєї матері . . .
Стіна повита хмелем,
І вишитий рушник
Горить в руках
Повстанця молодого . . .

*Чи наша воля
Замріє проблизком
Надії в імлі,
І знову погасне
Як привид
В даліні?*

ОРХІДЕЯ

Скільки граней буття
Скільки істин добра
Захованих облич
Нерозгаданих таємниць
У Тобі, поете, є? . .

Та дар найкращий
Твого талану —
Це священна любов
До рідного краю!

Дитинство Твоє
Вбите на війні,
Моє чужина роз'їдала;
Розчавлене серце
Затерпло
Печаллю розлуки
Між нами . . .

Як до Тебе прийти?
Як до Тебе зайти?
Таж снігом замело . . .
Чуєш, як плачу ночами? . .

Стукнула гілка
Об моє вікно,
Вершник зникає
У півтімі темряви.

Вершнику! . . Вершнику!
Пожди . . . Зачекай!
Я ж з тобою
У Київ долину.
Глянь!
Вітер трояндний
Хапає за гриву коня,
Пора нам
Рушати
В дорогу далеку . . .

Б'є за вікном
Копитом кінь,
Зоря спадає
У море,
Я пробудилась
Зі сну —
Коня уже не було . . .

* * *

Ти несеш хрест
Великий кам'яний
На межі сил.
В поті чола
Родилася нова епоха,
І чорнокленом самоти
Стелилася Тобі дорога,
Бо сутністю життя
Є людська глибина.

Сама яснієш
Як свічка
Світломовна і ласкава,
Ти джерело прозріння,
Ти спалах втіхи!

Крізь товщу років
Твоїми устами
Говорить Україна.
Поезія Твоя
То кров і біль
Народу Твого,
Тому вона безсмертна
І незабутня . . .

Вірші Твої —
Святі ікони
Пахнуть кипарисом,
І давниною
Слова,
Яких не сплямив
Фальш,
Вони лягають
На плечі
Як дитинина стежина
До мами . . .

Мова цвіте
Твоя,
Шелестить
Як трава
То бурмоче
Як джерельце
То пересвистує
Як пташки
То подзвонює
Як перший лід
То плаче
Як сирота без батька.
Скажи!
Чому далечінь
Пролягла
Поміж нами?

Життя — це вибір,
Горем пропечені очі —
Роки згорблені
В мовчанні.
Довкілля небо терн,
А казаки лежать
Порубані
Посічені . . .

Такий бездонний
Сон на батьківщині,
А ти стоїш
На зріст —
Сягаєш зір,
Неначе
Омертвіла
Обгоріла,
Рваний зойк!
В барвіночку
Барвінок
Кигиче на печаль . . .

Обламані корені
Сіріють по полях,
Безволосі діти
Плачуть по хатах,
А зі сутінків відчаю
Заглядає страх . . .

Лиха доля
Розвіяла нас
Як мак по чужинах,

Мов колоссям
Наливалась
Людська нужда
По Україні . . .

На диво
Ти така відпорна
У своїй чистоті,
Як біле полотно
У матірних руках;
Шукаєш слід
Затопленої морем
Дзвіниці у селі,
Беззвучно голосять
Жіночі постаті,
А на ріці
Свічки горять,
Горять . . .
Щезає за обрієм
Чорна домовина
Із хрестом,
Твоїм хрестом —
Хрестів багато,
А друзів обмаль . . .
Куди ж іти,
Де руки простягати
Скажи, мій Господи, мені?

Я ж не залишу
Земленьку свою —
Вона уся
В руїнах,
Огнях!
Вже краще занімію . . .
Як скитська баба
У степах,
А там з могилами
У травах погомоню,
Про славу прадідів
Поговорю.

Ну що ж,
Хай вб'ють мене!
Тоді я зможу
Скибою землі,
Немов грудьми,
До тебе прилягти . . .
І знов життя
Триватиме,

І знов гримітимуть
Громи . . .
Єдиний у житті
І в смерті
Крізь всі віки,
Мій краю найдорожчий,
Є тільки Ти!

* * *

Душа Твоя
На крилах часу
Не розчахнулась
На дві правди,
Вона летіла
Жар-птицею
До нас
У чужину
Щодня,
Щогодини.
Ми ждали
Вістки від Тебе
З нашої батьківщини,
Тугою радості
Вірші Твої читали,
Тебе ожидали,
А в молитовному
Саду
Надія тихо шептала,
Шептала.
І чудо прийшло
До нас:
Ти жива
Поміж нами!

Твоя долоня
Така до болю
Рідна нам
Накрила
Океан розлуки.
Хай шезнуть
Усі кордони,
Які розділюють
Народ —
Народ великий!

Скреснуть сніги,
Прагнення Твоє
Весною зазеленіє

Прогріється рілля
Зерно Твоє зійде,
Достигнуть хліби,
Мужність проросте
Україна оживе!

А Ти піснею калини
Співатимеш
Над могутнім Дніпром . . .

Ми Твоє біле личко
Ласкою дружби
Обмиємо.

Ми косу Твою
Квіттям шани
Заквітчаємо.

Ми Твоє
Знеможене серце
Любистком сили
Напоїмо . . .

Ти ж совість
України,
Ліно!
Спасибі, що пісні
Свої
Віддала Батьківщині . . .

МИКОЛА ВІНГРАНОВСЬКИЙ

Осяйність твоїх слів
Падала райдугою смутку
На мої немічні руки,
Які не зуміли піднести
Лавровий вінок безсмертя
На твою голову.

Дівочою наївністю,
Дитячою казкою
Синіми сливами
І цвіркунами
Ти вишивав вірші свої,
Підперезавши їх
Крайкою всесвіту.

Воскрешав давнину
Предків гордих,
Висилаючи у битви
Козаків з Богуном
Характерником!

Вогнем гніву палив
Підпалювачів
Атомної війни,
Яка висить
Маривом пекла
Над людьми;
Сумнівами розкльовував
Душу ніжну,
Безсонними ночами
Обнімав самоту,
Хрестом падав знеможений,
А потім підносився
І оновленням
Випускав у простори
Голосіння народу,
А світ удавав,
Що не чує його . . .

З твого серця
Скапувала кров
Зневаги.
І жалю
Не за себе,
А за дітей,
Які пухли з голоду . . .

Тишею ночі
Церква молилася,
Жовті свічі
Гаснули
Провиною
Байдужости
До правди,
Яку вчив нас
Поет з душею дитини.

ДІЯЛОГ

Шевченку!
Батьку
Бездольної країни!
Чи можу я присісти
Біля твоїх ніг?
Відкрити серце
На розмову,
І доторкнутись
Окраєчком
Твоїх пречистих
Рук,
Щоб випити
Із келиха страждань
Цілющої води
З глибокої криниці
Спадщини,
Запричастити мене
Сьогодні —
Інакше я загину . . .
Немов Марко Проклятий
Нерозкаяна —
З гріхом смертельним,
І людьми залякана.

Спитаєш гірко —
Куди ж ти, дочко,
Понеслась?
Які вітри холодні
Тебе загнали
У чужину?
Невже ж молитись
Можна двом богам,
Роздерти серце
На дві половини?

Прости мені, Кобзарю,
І нам усім,
Скаліченим
Розсвареним
Дрібним нездарам,
Що залишились
На роздоріжжі
Пустирів —
Розублені, немов отара,
Шукаючи в чужім краю
За пір'ячком свободи,
За окрушинами

Зчорнілими лісами
Пригнічений,
А ріки, ріки
Висохли ущерть,
Гадюками покриті,
З яких виходить
Смерть страшна,
Повільна смерть
Для внуків
І правнуків . . .

Куди ж простягнуть
Рученята нещасні діти,
Як світ байдужий
І оглухий
На всі розпуки?
А земля пошматована
Відкрита травма . . .
Уже віками
Струп'ям ворожнечі
Ятриться у порожнечі
Братніх свар,
Незгоди й спалахів
Розбрату!

А земляки
Байдужі,
Пажерливі,
Мов пацюки
Надуті,
Щоб їсти мали що.
А Україна — це пустяки
Для них —
Щоб салом
Животи напхати . . .
О, Господи!
Що сталося
Із нащадками Мазени?

Зігнувши
Спину і коліна,
Випрошують у ката
Дрібку волі,
Невже ж . . .
Чи може бути
Більше лихо
Як оце жахіття,
Щоб у двадцятому
Столітті
Рабством втішатись?

Яке ж то є життя
У путах, у неволі?!
Вже краще
Зі зброєю вмирати —
Червоною калиною
Голову покрити . . .

Чи можна
За такі гріхи
Просити прощення
У тебе?
Святе причастя
Губами фарисея
Доторкати!
Забудь
За мою сповідь,
Мій Кобзарю любий,
Я знаю —
Ми тебе негідні,
Великий наш Тарасе!

Скажи!
Невже ж,
Невже ж
Не збудить нас
Твоє розжарене
Огненне слово?
То кинь
Хоч блискавицю
Гніву!
Може тоді
Пробудимось . . .
Зі сну страшного
Заклятої байдужости,
І повернемось ми
До Храму Єдності
Святого,
А ти шумітимеш
Славою побіди,
Та Господа
Будемо хвалити
Во вічні віки . . .

Шевченку!
Батьку
Печальної країни!
Навчи народ мій
Навколишки не стати —
Свідомий своєї долі —
Іти назустріч

Гордо і несхитно
Нести тягар розплати,
Щоб каятись не вмів!
Своїх дітей навчав!
А якщо треба
Випити до дна
Отруєний келих життя —
Хай вип'є до кінця . . .

І щоб захотів
Повернутись знову
В свої зруйновані
Гнізда,
Пустині згарищ —
Руїн відчаю,
Де пустою
Печаль лягла,
Збіднілі, залякані
Хати і хутори
Чекаючи на радісне
Роздзвіння
Дзвонів Великодніх,
Що котиться у далеч
Птицею у вікна-
Предвісницею волі
Для народу твого . . .

ДОРОГА ХРЕСТІВ

Ти ступала
Пречистою ходою
По колючім терню
Розлуки з рідними . . .

Дрібні ноги
Оббивались —
По гострих каміннях
Допитів ворога,
Ніжні руки
Продирались гранатами —
По зарослих стежках
Повстанських боїв . . .

Ти літала
Трояндами вітрів . . .
Шукаючи ранених друзів,
Бігла по кручах зв'язку,
Ударяючи згаром ночі.

І, прорвавшись
Легендою перемоги,
Сп'яніла пахощами
Рідної землі
У змагу за волю
Свого народу!

Кривавим птахом
Падав на душу
Біль заслання
Холодної чужини.

Здоганяла
Украдене кохання —
Понурою в'язницею
Приречення . . .

Ходила по вулкані
Спокус
Побачення зі сином
Одиноким . . .
Тремтіла печальною
Тугою

ЖАР-ПТИЦЯ

Ти вийшла
З полум'я вогню!
З пожарів боїв,
Повстань —
І революцій.
Жінка мого народу,
Безстрашного народу . . .
Поетка жаркого
Слова!
Геройка священних
Діл,
Що не знала
Компромісу
З ворогом —
Загинула від куль
Гештапо —
У Бабинім Яру . . .

Твоє життя
Таке коротке,
Мов спалах
Зорі уночі,
Життя твоє
Таке плодуче,
Бо все віддала
На жертівник
Змагу . . .

Своїй поезії
Вірною була
До кінця . . .
Словом одержимости
Закликала народ
До пробудження!

Юністю цвіла . . .
Чаром назбагнених
Таємниць принаджувала,
Кипіла у екстазі
Життя . . .
І згасла
Ще така молода . . .
Залишаючи нам
Свою улюблену
Мрію,
І жертвенну любов
До рідного
Краю! . .

ЖУРАВЛИНА ПІСНЯ

Догоряла лямпата життя —
Згущувався смуток згасання,
Невимірною розлукою
Обривалась надія.

Присмерком самотности
Печалилась душа —
У сувої шляхів відходила —
Приземленість
Людського єднання
Залишила . . .

Вершника покликали дороги
У соняшне сплетіння Бога,
Супочинок терпіння
Тишею покрився . . .

Липнєве сонце
Промінням смутку
Покрило місто чужини,
Відлунням болю і молитви
Летіла вістка в Україну
Про смерть провідника.

Чайкою туги голосила
На дніпрових водах,
Квітом калини розцвітала
На безкраїх степах,
Голубіла незабудками
На тернопільських полях,
Здригалась тривогою печалі
На розритих волинських землях,
Багряніла маками повстань
У поліських очеретах —
Блискотіла рососою любови
У лемківських садах,
Чорним птахом смерти
Вдаряла об тюремні шиби друзів,
Лягаючи тінню жалоби на їх душах . . .

А ген — під хмарами
Журавлі летіли
На схід у батьківщину —
Крилами одчаю
Вдаряли об землю —
Здалека сіріли,
У мряці зникали —

*Аллі Горській
у посмертну дорогу. . .*

КУРГАН БОЛЮ

У людей небуденних
Мовчання посмертне
Кричить ділами життя!

Вітер не задув часу
Забуттям їхнього буття,
Покійна Алла
Із гробу
На увесь зріст встає!

Україно!
Чи відчуваєш
Присмак крові
На закушених губах
Дівчини Алли,
Що священну любов
Тобі присягала
У прокляті-страшні
Роки знуцання
Над народом твоїм? . .

Десь земля
Болем відцвітає,
Вершник у темряві
Зникає, зникає . . .
Чому ж ти,
Лукава доле,
Вишневим падолистом
Смутку
Білі дівочі руки
Покрила,
Сльозинами горя
Її обличчя
Торкнула? . .

* * *

Іконна тінь лягла
М'яким густоволоссям
На плечах художниці,
Що шукала
Павутинну ясність
У живописі картин

З воскресінням
Христа . . .
На рідній землі.

Ще пам'ять
Про славних
Предків
Тримала
Сіре серце
Самотини
При житті,
А на вистудженій
Туманом печалі —
Голуби синюватими
Тінями зоріли
На вітражах
Гнівного Шевченка,
Що Україну
Тулив до серця . . .

І залітали
Голуби
До київських
Дзвіниць,
І пошарпаними крилами
Озвучували
Давноніму мідь
Храмів святих
Золотоверхого
Києва . . .

А по степах
Кургани
Покривались
Безрідною саранчею
Спустошення
Та яничарства.

Але за вікном
Ген — у далині
Голубіла ріка . . .
Власкавлена любошами
Чоловіка,
І малого синка,
В любистку
Купала щодня . . .

З обличчям жінки
Безсмертної жінки,
На голові у неї
В'ється терновий вінець,
А в руках гострий меч!

ХУДОЖНИК

Нехай залишить
Мене все,
Тільки не залишає
Мужність у змагу
Для моєї Батьківщини . . .

Ви об'єднали
Тайни буття
У корону
Душевних актів
Життя,
А віхою став
Живопис храму
На крові жертв
Вашого народу,
А лебедині зграї
Вилітали
Наметеним снігом
Ніби інєс —
Все вище у небеса,
І небувала гармонія
Форм і барв
Ясніла райдугою
Краси . . .

ЗГУСТОК РАДІСНОГО БОЛЮ

МІЙ ЧОЛОВІК

Вітер твій брат
Біла береза
Сестра твоя
Тремтяча осика
Матір твоя
Зелений хміль
Батько твій,
А ти пустоцвіт,
Який цвіте розлукою . . .

ЛЮБОВ

У цю годину
Низько над землею
Палає ранішня зоря.
В зорі,
В світанку
Є щось дівоче
І цнотливе.
Чи про любов
Сказати можна
Щось нове?

Вона серпанків
Багато має,
А душу лишень одну.
Любов — не тільки жага,
Але й жертва,
Щира дружба
Довір'я
Прощення
Радість
Смукот
Молитва
У будні
І свята
На довгі, довгі роки,
Коли Господь дозволить,
У кожного доля своя.

Чи то усі обличчя?
А серцевинне у любові
Я загубила.
О! Це залежить
Від глибин людини,
Бо суть її —
Це берегиня,
Що береже усі чуття,
В якій захована душа.
І ця гординя є святиня,
Вона безкрая,
І при тому
Дуже мала,
Мов ягода лісна,
Життям не зміряти її
Нікому . . .

Алеж вона крихка —
Ледь павутиночка тонка.
Коли доторкнеться її
Кошлата і тверда рука,
Тоді вона сльозиться . . .
У неї щось
Дитинно-непорочно-чисте,
Як перший сніг
Чи мамина усмішка.
А голосок її
Струною скрипки плаче,
Коли людина
За обличчям
Душі не бачить . . .

У щім соборі
Сам Бог витає,
Бо він її створив.
Така любов то справжня
Тривка і неповторна,
Чи неповторність
Можна відтворити?
Вже краще
Самотою жити,
Коли ж кохання
Такого не знайду я,
То ліпше казкою
Прогомоню . . .

Скажи, любове,
Чи ти живеш
Лише в піснях
Й казках? . .

КОХАННЯ

Я збудувала хату
З лучів місяця
До якої заглядала
Тривога чекання,
Долівку засіяла
Травною спокуси
Мереживом вірности
Я накрила білу постіль
Пізнанням неповторности,
А на дверях засвітила
Лямпаду надії
На яку я чекала здавна . . .

Гори, мов тінь журби
Чорніли здалека,
А ти увійшов
Ніччю радості
У мій дім
Знімаючи серпанок смутку,
Який приріс
До плечей моїх
Ще змалку.

Ти підходив соромливо
Повільно до мене,
І збирав із мого волосся
Сивину зради . . .
Ти шепотом правди
Обсипав постать мою,
Ласкою незнаної пісні
Лікував незагоєні
Рани давні . . .

Ясною ніжністю
Ми закосичували
Наші ночі,
Які прозорістю тиші
Нагадували молитву . . .

Я доторкалась
Твого обличчя
Квітом жагучості,
А ти кожну пелюстку
Скроплював росою весни,
Яка приходила до нас
Навіть зимою . . .

Дорогу шукання
Кленового безсмертя
Ти помагав віднайти мені,
Щоб потім кинути
У провалля самоти . . .

Моя тінь
Стала твоїм болем,
Нашу трояндову хату
Затопило сяйво місяця
У ранній мряці,
А мені залишилась
Стежина розлуки,
По якій я піду шукати
Загублену любов мою . . .

ПЕРЕДГРОЗА

Невже ж любов
Здалека ти прийшов,
Чи може лиш туга
За дотиком
Примарних ночей
Тебе до мене привела? . .

Оаза забуття
Зваблива-нетривка —
Багряною трояндою
Палка . . .
Осінім смутком
Відповіла самота.

І ласкою тремтить . . .
Надією паде
На плече твоє,
Скажи, чому
Тривогою розлук
Назначене моє життя?

Я так чекаю
Завтрішнього дня,
Я так хвилююсь
Зближенням сердець,
Чи зможу доторкнутись
Окраєчком бажань
Твого чола?
Везувій почувань
Пульсує у мені . . .

Що принесеш
У нашу зустріч?
Чи неповторність
Ваготи,
Чи може, може
Пустослів'я упокорень
І порожнечу будня? . .

А може ти
Лише розрив-трава,
А я тебе так дожидаю,
І до схід сонця
Любистком косу розчесала,
Та не зуміла дочекатись,
Тоді зажурою прощань
Упала на твоє обличчя . . .

Прости мені,
Мій квіте весняний,
Що захотіла
Пахучість твою
Затримати для себе!
Ти розцвітаєш тільки
Повноквіттям
У ріднім краю,
Де Довбуша сопілка
Грає . . .

Прошу тебе!
Пошли відлунням
Спалах ночі,
І обнімемось
Крильми вербних кіс,
А я в вечірній позолоті
Свою пригаслу душу
Тобі віддам . . .

А може,
Не діждавшись
Ранком
Відлуння
Ні тебе,
Пожовклим листом
Спогаду
У нашому саду
Впаду . . .

Чи справді
Я покохала?
За день один-
Одніський
Я ніччю потемніла,
Тінню блукаю,
Піснею горнуся
До твоїх рук,
На перехресних
Вітрах плачу,
Тебе шукаю,
Милий мій . . .

СПАЛАХ ЗБУДЖЕННЯ

Я лежала
Розсипавши
По подушці
Холодну
Чорноту
Розплетених кіс,
Плече його
Торкалося мого,
Рука тепліла
Біля моєї.
Мовчання пахло
Відчуттям близькості,
Він обпікав
Мої вуста
Повнотою пристрастей.
Берези тихо полум'яніли,
Займалися дерева,
Багрянний вогонь
Перекидався ширше
І глибше,
Не було слів.
Глибокі
Вогкі очі
Торкалися
Ніжністю
Моїх сльозин,
Які черкали
Вишину зір
Залитих світлим сумом
Гаснучих ночей.
А ми спопеліли
Чистотою
Примарного сну
Гіркою долину.
На душу
Спадали студені роси
Розлуки . . .

ДОЛЯ

Чорні акації розлуки
Зацвіли у перший день зустрічі . . .

Кольори райдуги
Наповняють їх душі,
Кольори смутку
Вишиває судьба здавна . . .

Їх ночі розділені
Берегом самоти,
Їх світанки сіріють
Квітом туги,
Їх кохання насичене
Піснею смерті . . .

Його кучері
Накрили груди дівчини
Хмарами літньої грози —
На обвітреній шиї легіня
Тремтіла ласка Дзвінки . . .

Малиною розцвітали уста:
Жінки-дитини,
Гірським громом, блискавицею
Обсипав жагучість, яка спадала
Кров'ю страждання.

Руки білили березами
Очі горіли засвітами,
А дорога чорніла хрестами . . .

Малою дівчиною до ворожки ходила,
Будеш висока, вродлива
І будеш сонце у душі носила.
Свою долю із руки виворожила,
Та тільки пам'ятай одне:
Любов оминати мусиш —
Інакше згинеш ти від неї
І не відкупишся нічим —
Ні добрим словом, ані багатством
Ні сльозами . . .

Роки плили, плили і занесли дівча
Аж у чужину,
Де сонце світить, та не гріє;
Де квіти цвітуть, та не пахнуть;
Де люди живуть, та не мріють . . .

І тут вона жила і не жила,
Коли б не туга,
Яку щодня ластівкою зсилала
У рідні сторони —
Здається, на себе руку наложила б . . .

Та час летів стрілою,
Забула за ворожку —
Заборону про пізнання раю,
Чужі звичаї не такі як в нас . . .

Але одного дня
Прийшли до дівчини
Незнані чари . . .
Усе сповнилось,
Що ворожка говорила
Малій Одарці:
У темнім лісі
За мить кохання заплатила
Дівочою красою
І самотою
На все життя,
Вірної любови
Вона вже не знайшла . . .

ОСТАННЯ ЗУПИНКА

Колеса поїзду
Стукотіли маривом
Заглушуючи гріх
Переданий батьками.
Ускочила задихана
У останній вагон,
Який відходив
До міста без назви.
Квиток купила
За підроблені гроші,
За які я хотіла
Збудувати правдиву хату
У місті без назви . . .

Поїзд віз мене
Вагонами прірви,
Поїзд яснів
Вагонами ласки.

Колеса скрипіли
Криком погроз
На станції,
Де всідали люди
З тягарем минулого.

Найбільше діти
Докучали,
І забирали
З мого рота
Останній шматок
Хліба,
Який я пробувала
Ділити між дві
Родини. . .

Казкою оаз
Вичаровував поїзд
Білі ночі,
Які були видимі
Навіть у лотіку
Буднів.

Часами їзда
Була повільна,
Часами прискорена —
Усе залежало
Від насаги болю,

Чи радості,
Яка обвивалась
Гадюкою зради,
А я звала коханням . . .

Я не знала
Як довго буде тривати
Моя їзда
По дорозі слизькій
Та вузькій.

На рейках
Часто з'являлися
Жіночі постаті,
Вони танком розпусти
Соромили наших дітей,
Які непорочністю
Охороняли мене
Від пекла.

До вікон
Заглядав клен
Смутку,
А з пелюстків
Конюшини
Простягались руки
Кучерявого сина . . .

Білі ночі
Почорніли
Грозою помсти,
За яку жрекиня
Молилася насамоті.

Темрява запалювала
Ліхтарі розлуки,
Це ж остання зупинка,
А моя тінь засвічувала
Каганець надії,
Не маючи сірників.

Я була одинока,
А може одна
У вагоні,
З якого
Виглядало обличчя
Кльовина,
Розмальованого
Кольором порожнечі
І реклями . . .

Хтось викликав
Місто без назви,
До якого я приїхала
І квиток закупила,
До якого властиво
Їхати не хотіла.
Та це було неминуче,
Бо у поворотну дорогу
Квитків не продавали.
Зрештою підроблених грошей
Більше у мене не було,
А правдивих не брали . . .

ПРИЗНАЧЕННЯ

Помирало
Осиротіле
Серце дівчини,
Забути б . . .
Одлюбить . . .
Надіятись . . .
А за вікнами чорнів
Голими вітами
Чужий сад.

Скільки доріг —
Скільки мук —
І розлук
Ти мені,
Доле, подарувала?

Горіли —
Полум'яніли,
Розсипались
Темні коси
По плечах осені,
А кохання
Закосичувало юністю
Їхню зустріч,
Ніжною-ніжністю
Надій
Обсипав вересень
Мій біль.

* * *

Чеканням одягну
Самотні дні страждання,
Надію простелю
На постіль сподівання,
І в тиші
Хуртовинних мрій
Чекатиму листа
Від тебе . . .

Світанком
Виходжу я шодня
Назустріч листоноші,
Чи завітаєш
Ти до мене ранком,
Листочку кароокий,
З України?

Пливу до тебе
Відлунням наших стріч,
Сідаю бурею розмов
На твої плечі,
Гураганом побажань —
Місячних прощань —
У саяві
Зачарованих роздоріж,
Заплутавшись дивом таємниць
У твоє спрагле серце.
Скажи, Єдиний,
Чому ти
Так далеко від мене? . .

Чи маренням
Про дотик
Твоїх губ
Я заспокою
Свою пристрасть,
Чи спомином
Про світлі ночі
Київських бульварів
Заповню порожнечу
Будня?

Я бачу тіні ліхтарів,
Що падали
На твої кроки,
Я чую
Дотиком душі
Як плачеш
Серед ночі . . .

Скажи мені!
Чи зможу жити
Без твоєї пісні?
Вона ж бринить
Звучанням
Радісного хвилювання
На осінній стежці
Мого дівування.

Послухай, Любий,
Що шепчу
Тобі на вухо!
Ти жди мене
Сьогодні . . .
Так, сьогодні!
Я спалахом
Кохання

ПЕЧАЛЬНИЙ МОНОЛОГ

Кожне твоє слово
То надія,
Кожна твоя буква
То печаль —
У невідомий
Жаль —
На перехресних
Шляхах
Осикою тремчу,
Бо вже роками
На тебе жду . . .

Куди ж я піду
Тебе зустрічати?
З котрої сторони
Тебе виглядати?
Таж над проваллям
Стоїш ти,
А моста нема —
Прірва страшна . . .

Хіба спопеліле
Серце із болю
У труну положу,
І холодними
Вітрами
Тобі перешлю,
Тож бачиш, милий!
Я до тебе таки
Прийду, прийду!
Але у саду
Я тільки тінь
Твою знайду . . .

ЧЕКАННЯ

Забув, забув . . .
Вітер об шибу
Сльозами вдаряв,
Падали краплі
Одчаю на мої руки,
Здираючи з серця
Надію на стрічу
З тобою . . .

Здавалось . . .
Ти торкнувся
Мене
Оголеним шрамом
Печалі,
Лягаючи
На мої білі скроні
Болем —
Білішим за муки,
Прощаю . . .

Чому ж у твоїй долоні
Тремтіла
Загублена
Наша доля-розлука? . .

Я у ранковій
Росі
Розчісувала
Вітрові коси
Щодня . . .
Окрушинами
Надій —
Падаючи у безвісті
Глибокі,
Чекаючи все ж таки
На тебе —
Щоночі . . .

ШУКАННЯ

Я нагнулась,
Хотіла доторкнутися
До німої тиші
Зачарованости
Твого єства.

Не треба
Порушувати
Глибин пізнання.
Біліла світла дорога
Непорочности,
Достигав день,
Напившись
Барвистого згасання
Дитинства.
Пахне любистком,
Тепло
Вливається в тіло,
Сиплеться в душу —
Душа блискає сонцем
Як в небі,
Просинається неспокій
Майбутніх ранків,
Попущена
По спині
Попеляста коса,
Дзвенять
Від рум'янцю
Шоки,
І незрозуміла
Туга
Обплутує серце
Шуканням кохання,
Єдиного кохання
У світі . . .

ПОХОРОННІ ПЛАЧІ

*Молодість подібна до всього, що
збільшується, а старість до всього,
що зменшується.*

*Людина до всього може звикнути,
тільки не до смерті, бо смерть да-
ється лише один раз.*

МІЙ БАТЬКО

Ти молодість залишив в Україні,
Вона поплаче біля тих могил,
Твій біль беру на себе,
Печаль твоя в мені.
І свічка гасне на вітрах розлуки
Гіркої чужини . . .

Ти виріс з колосків жита
Незораного поля журби,
Горнеться до твоєї долі
Темна тінь сироти . . .

Мати ділила хліб
Чорнішої ночі
Між десять синів,
Залишаючи крушини надій
Завтрішнього дня для себе,
А ласка кленового смутку
Заглядала до хати.

Ти перший, і самотній
Вийшов з батьківської хати,
Залишаючи рідні пороги,
Задумані сади —
Незайману білосніжність села,
І квіти, повинь квітів,
Чисю красою був ти
Захоплений до безтями . . .

І хрест на церкві хилитавсь —
Окривавлене сонце,
Задиміла ріка
Білолиці яблуні
Дуплиста липа
Почервонілі диким маком ниви
Чіплялись твоїх дитячих рук, ніг,
Покликали з дороги
Не йти у чужий світ неправди й злоби . . .

Сльози не одридають,
Ти падав у гущу наруги
Непокорена віддаль
Бігла у безвість.
Крізь тишу зойку
Оголене серце,
Гошівська Божа Матір
Надією зоріла,
А ти піднімався
І йшов назустріч
Трояндових ранків . . .

У твоїй душі розцвітали:
Іконостас дубового листя,
Молитовний сад матері —
Скрижаль старого заповіту,
Загорнена в радість Україна,
І зелений пух моху,
Як краплі густої крові по ньому
Червоні цятки калини . . .

Тишу карпатського лісу
Понад життя любив,
Горицвітом розсипався
За побратимами-орлами,
Чолом хмари досягав.
Ясністю правди увесь вік любувався,
І гордий ще був —
Довбуша пісню співав . . .

Курликають примерзлі журавлі
І в небі обмерзають,
І падають, і все таки летять
Туди на Схід,
Де дзвони розпукою вдаряють . . .

Корою болю уста поросли,
Сутінками супокою
Згасла душа.
Перехопленим подихом
Обірваного життя
Відходила у світ небуття.

Босими ногами
Битим шляхом
На прощу у Гошів ходила я.
Молінням від гріха відкупитись хотіла,
Що батька любого
У чужу землю похоронила . . .

МОЯ МАМА

Твоє обличчя ласкою цвіте,
Твої очі добротою замержані,
Твої губи правдою назначені,
Твої руки болем поорані . . .

Ти ждала голуба надії,
Якого я обіцяла
Принести тобі;
Ти ждала мене і птаха,
Якого я піймала у ранній мряці.

Вишневий квіт радості
Розцвітав у твоїх зіницях,
Коли я приходила до тебе
Очікуючи чуда оновлення!

Я хрестом упала до твоїх ніг,
А з твого серця вилетів голуб смерти,
Якого я хотіла спіймати для себе,
Та він упав на мою душу
Ожиною болю,
Жасмином заплакав . . .

Ночі наповнені самотою,
Дні назначені тривогою,
Ранки сіріють розпукою,
А сутінки біліють надією
На краще завтра . . .

Ти прийшла до мене
З далекого світу,
Ти створила світ реальний —
Світ добрий.

Ти уплела у косу мою
Довбуша пісню карпатську,
Ти обвила серце моє
Барвінком туги за рідним . . .

Червоними маками помсти
Ти навчила мене ворогів зустрічати,
Черемшиною радості й вірності
Героїв своїх вітати.

Ти ждала мене ранками
Ти ждала мене днями
Ти ждала мене ночами,

А я приходила тоді,
Коли сонце у провалля спадало
І волокнами смутку
Твоє волосся розчесало.

Щасливе дитинство
Відлунням всміхалось,
Коли я для тебе
Калину зривала.

Калина тремтіла
Росою чужини,
А десь там в Карпатах
Трембіта ридала . . .

ПРОВИНА

Паперова казка
Скоро полиняє,
А батьківська ласка
Сонцем все життя сіяє.

Ти лежав серед квітів,
Які цвіли
Неправдою і призначенням,
На твоїм обличчі
Сіріла тиша вічності
І печаль матері . . .

Туга дітей твоїх
Спадала у безвісті,
З яких повороту немає . . .

Мова людей
Чорніла попелищем
Та обвивалась
Кругом моєї шиї і душі.

Запах кадила
Приносив молитву
І хресну дорогу
Забуття провини.

Я бачила
На іконах
Сирітські сльози
Моїх дітей,
Які дорослими
Зразу стали . . .

Кучерів сина
Вояцькою шапкою
Не покрили,
Зате фарисейські слова
Жалібно скапували
На його груди.

Друзів руки
Білили черемшиною вірності,
Яку я зривала для моєї онуки —
І для моєї розлуки . . .

Чорна плахта удови
Роздерлась на дві печалі:
Одною поквітчали дітей,
А другою закосичили зраду,
А мені на глум засвітили
Лямпаду розваги . . .

Дітей була провина
Одна-єдина
Бо їх бажанням було,
Щоб ми усі були
Одна родина.

Вони принесли тобі
Багаття любови,
Покриваючи твоє життя
І домовину.

Люди приходили
Нелюди відходили —
З деякими прилітало
Чорне гайвороння,
З деякими слова розради.

Ноги дитячі
Важку дорогу пройшли,
Заки тебе віднайшли,
Залишаючи тобі
Відлуння прощення . . .

Барабанами перемог,
Підпільними героями
Ані музою слави
Не відкупимось від гріха,
Що зветься розлукою . . .

Місто вітрів
Далеко від степів,
Багато радості дало,
Багато болю принесло —
Таку ти долю вибрав
Ще давно.

Здалека чути шум
Карпатської ялиці,
Здалека прилітає в гості
Орел до тебе з України,
А біля тебе чути плач дитини . . .

ПЛАКУЧА ВЕРБА

Осінній день
Журбою занімів,
З дерев струнких
Спадають сльози-роси.

Болючим криком
Розцвіла червона рожа
Біля тебе,
Голубим небом заясніла
Дрібна волошка з маком.

Ромашки спогадом тремтять,
Співаючи про юність твою,
А айстри кольором туги
Прикрили дівчини
Твої косу.

Кущами самоти
Обсаджена дорога твоя,
Лиш де-не-де
У темряві ночей
Палає квітка щастя . . .

Зелене віття шелестить
Про світ Антонича
І казку,
З очей стікає скорбота,
Яку носив твій рід віками.

Дзвонили дзвони
В церкві Калинця,
Стару ікону виносили —
На кучерях твоїх
Старенька мати голосила . . .

ЗАТИХЛІ СТРУНИ

Земле холодна
Земле чужая
Чом ти покрила
Василя труну
Квіттям розлуки
Із нами? . .

Доле лукава
Смерте передчасна
Чому ти забрала
Любого друга від мене?

Сорок ночей
Чорніших грози
На серце лягли,
Сорок болючих ранків —
Печальних світанків
Кануть одчаєм самоти
На душу вдови . . .

І сорок днів страждань —
Жалібних прощань
Пригаслих надій
Темних скорбот
Ми пережили,
Василю наш Найдорожчий!

* * *

Шуміли жалісно
Підгаєцькі ліси
В Україні,
Дзвонили
По церквах дзвони
Траурно,
Прощала рідна
Сторона
Свого улюбленого
Сина.
В останню далеку
Дорогу
Його виряджали . . .
Кожна стежина
Кожний камінчик

У полі
І кожна підгаєцька
Людина
Затерпла від болю . . .

А свічечки горіли —
Ясніли,
Немов латаття
Жовте на рісі . . .
Молитви линули
До Всевишнього
За спокій душі
Покійного.

На чорних вербах
Скрижнілий сніг
Іше лежить . . .
А ген — під хмарами
Летять ключами
Журавлі,
Щасливі поверталися
Додому . . .
Лише одного загубили,
Бо був слабий . . .

Загублений
Обмерзлий
В киреях хмар
Чужих
Пропав . . .

Чому ж то, Василю,
Наш Друже,
Упали на тебе
Кленові листочки
Чужини? . .

Що розказати,
Чим наповнити
І як розігнати
Душевні муки
По втраті
Дорогої людини,
Що відійшла
Від нас навіки? . .

Скільки то літ пройшло,
Скільки то споминів любих
Залишилось у кожного
З нас про Покійного . . .

Коли б я мала
Чародійну силу —
Уплела б віночок
Безсмертний
Із діл великих,
Яких багато так було
За життя у нього . . .

І цей вінок
Пустила б на води,
Щоб поплав у Дніпро
У рідну Україну
Про яку марив
У снах Василь,
Для якої жив,
Працював-трудився,
І кожну клітину
Свого буття
Віддав на жертівник
Для її добра . . .

Ще так багато
Було мрій,
Ще так багато надій . . .
Плянів на майбутнє . . .
А над усе палке
Бажання повернутись
Ще раз на рідну землю,
І уклякнути, впасти
Перед Зарваницькою
Іконою святою . . .
Подякувати,
Що наш народ
Знову встас
На власні ноги,
І дочекатись
Врешті волі . . .

Ох, Господи!
Як ще хотілось
Жити, жити . . .
І людей любити!

* * *

Ти з нами все будеш,
Васильку!
Таких як ти
Народ не забуває,
За них пісні складають.

Спасибі за дружбу,
Яка барвінком
Неповторности
Зацвіла
У моїм саду . . .

Я спом'яну
І пом'яну,
І ще раз дзвоном
Малиновим
Востаннє доторкнусь
У шрамах ран
Серця вдови . . .

А ти у тиші
Вічного сплетіння
Летиш над сумерком
Світання,
Над болем роздоріжжя,
Внизу — далеко
Смужечка дороги . . .
Над полум'ям
Твоїї долі
Білють храми
Рідної землі . . .
І гайворонням,
Ніби чорним листом
Туга терпка
Спадає на моє чуття . . .

КАЛИНА

Бойківський ліс
Казками давнини
Тебе гойдав,
І радістю
Уяву твою розгортав.

В прозорих потічках
Русалку ти шукала,
Хотяй за вродою
Ти кращою
За неї вдалась.

Пільні квітки
Любила ти збирати,
Та чічкою краси
Пишалась тільки ти
В саду
Біля твоєї хати.

А мати в душу
Твою молоду
Проміння сонця засадила,
А над усе любити
Рідний край
Тебе навчила . . .

Шуміли сосни,
І берези,
Хмарини моргали
До тебе,
А ти іще дівчатком
Уміла правду і добро
Між людей розділити.

Пісні барвисті-гомінкі
Серцем ти співала,
А народні танки —
Художнє слово —
Відчути справді
Ти уміла!

Котилась твоя доля —
Скитальча доля
Невідрадна,

Із болем ще дитини
Залишила батьківщину,
Щоб піти в незнаний
Світ чужини . . .

Здавалось, що життя
Зацвіло повноцвіттям щастя,
Коли у хаті
Защебетали соловейком діти.

Відкувала зозуленька
Літа молодії,
Забираючи із собою
Весняні надії . . .

Чорніли чужиною
Снігові хмари,
Розпукою скорботи
На землю спадали,
Коли ти у зоряний
Світ канула,
Нас залишала . . .

Подруги твої
Червоною калиною
Тебе прощали,
Цвітом калинки
Тебе називали —
А пам'ять про тебе
У свої душі заховали . . .

На далекій полонині
Трава смутком покривалась,
Над бойківським лісом
Зірка впала,
Наші серця жалобою вкрила
Сльозами розлуки заніміла . .

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

ДІВИЧ-ВЕЧІР

Жито колосилося
На полях,
А дівочі мрії
Розсипались
Черемшиною наївности,
Прикриваючи білу шию
Герданом вірности,
І блиснула
Незайманою чистотою
Молода у білому серпанку
На своїм весіллі . . .

Ось вона йде:
Наречена ніжна,
Мов рання зоря,
Закосичена квіттям
Довга коса,
Оспівана жайворонком.
Сяючі очі,
Веселий усміх
На малинових губах,
Молодий гнучкий стан,
Легка пружна хода,
А до її лілейних рук
Тулиться повний
Колос життя . . .

* * *

Хвилями ріки
Віночок пливе.
„Припливи до мене,
Барвінку зелений!
Пливи, пливи,
Рвучкий Дністре.
Я заспіваю пісню
Про кохання своє”.

Світили зорі
В небесах,
Відлунюючи радість
Земну.
Скажи, скажи,

НАРЕЧЕНА

Ой шуміла ліщинонька
В зеленому лузі,
Наречена красна
Вінком невинности
Гніздечко звивала,
На милого ждала . . .

Свашки сходились,
Коровай пекли,
Зеленим барвінком
Ясними голубами
Деревцем радості
Його прикрасили.

Подруги співали —
Дівич-вечір
Зірками ткали,
Ромашками довголіття
Наречену квітчали,
Від рідних з України
Благословення виглядали.
Бабуня у хату гостей просить —
Свою внуку добротою голубить . . .

Росою надії личко обмивали,
У темну косу
Мирта щастя вплітали,
Стрічками багатства
Голівку закосичували,
А білу шию
Намистом вірності прикрили.
Дівочу постать смерічкову
У одяг ніжності одягнули,
І біля її серця
Руту любови засадили . . .

* * *

Твоя мати знайшла тебе
У саду між жоржинами
І м'ятою,
Твій батько заніс тебе
До хати,
У якій ясніли ікони,
Де цвіла калина
І соняшники . . .

На руках
Твоїх батьків
Сіріли тіні
Важкої праці:
Посвяти
І терпеливості . . .

Пісні колискові були при тобі,
Немов ангели,
Які стерегли тебе від злої долі
І чужини.
А твоя мати
Кожну пісню
Вишивала на полотні
І в душу твою укладала.

Ягідкою звали,
До школи водили,
Усе, що рідне, вчили,
А пісня мов крила
Найменшу доню
До висот підносила,
Бандуру козацьку
Навік полюбила!

Батько і мати
Господа молили,
Щоб їхню доню зло обминало,
Щоб правду у серці носила,
Про рідні звичаї не забувала,
Мову плекала і шанувала . . .

Зеленіли весни
Пролісками в лісі,
Невинністю білили зими гострі,
Стиглим збіжжям літа відцвітали,
А осінні айстри смутком усміхались.

Роки утікали
Блискавкою турбот
І радости ударяли.
А з дівчатка-підлітка
Краля виростала
Та сміх безжурности
Кругом себе розсипала . . .

Одного ранку
Мрія застукала
До твого вікна,

А з твого серця забриніла
Мелодія далекого сходу,
А за тобою стояла твоя матір —
І плакала . . .

Дорога твоя стала твердою,
А судьба набрала кольору радості
І тернини.
Ти пішла назустріч кохання,
А коли сили не ставало —
Ти приходила до хати,
Де калина цвіте
І твоя рідня на тебе жде.

Білим квіттям призначення
Ти обсипала свого нареченого,
Пошаною і глибиною вдячності
Ти поклонилася батькам сьогодні,
Подільським буйним вітром
Обцілюєш рідних своїх —
У цей дівич-вечір,
Коли подруги-боярині
Твоє дівоцтво прощають . . .

Хай рідна земля,
Звідки рід твій прийшов,
Буде твоїм і твого нареченого
Змагом і утіхою!
Хай вас Господь благословить!
Назустріч долі все легше
Йти разом удвох, ніж самотою.
Щасти вам, Боже!

РОЗДУМИ

МРІЇ-ГОЛУБИ БІЛІ

Мрії, де вас сховати,
Кому вас продати
За що обміняти?
Голуби білі —
Біліші від морської хвилі . . .

Перекуси душі
Нікому не відкрити
Від світу заховати
Від лиха обороняти
До смерти любити
Та над усе
Не зрадити мрії —
Моєї надії . . .

САМОТА

Оголене дерево
Самітністю чорніє.
Вік самоти
Лежить тінню людини,
Обезсилений листок
Живе днями,
А людина
Повинна роки прожити . . .

Життя дерева
Зв'язане
Вузлом надії
З призначенням
Людини
Листок чекає весни —
Людина шукає правду!

Дощ обтрясає
Останній лист
Із дерева,
Людину обгортає
Лихом —
Брат рідний . . .

З дерева Лукаша
Сопілка виросла,
З людського серця
Лукавість скотилась.

КОЛЕСО ЖИТТЯ

Чи непорочности душі
Замало для кохання,
А зморшки на чолі
Пристрасті не варті?

Скажіть мені!
Чи зможе соловейко
Свою пісню відспівати?
А горлиця летом
У висоти
Простори забувати? . .

Не слухай, пташко,
Сірої товпи —
Співай, співай!
Поки жива —
Співати таки мусиш!
Бо пісня
То життя твоє,
Ніхто тебе
Не спинить!
Тоді ти вмовкнеш
Пташечко,
Як мертвою
Владеш ти
При калині . . .

Нестримним потоком
Весна зриває
Береги спокою,
Щоб потім
Впасти на траву
Зів'ялою красою.

А літо
Зрілістю зерна
Дивує,
Осіннє павутиння
Серпанком мудрошів
Снує свої надії . . .

Ще залишилась
Зима пребіла —
Закутана
У завірюхи
Люті.
Чи в неї серце

Задубіле?
Присядьте ближче
Ви до неї,
Тоді почуєте,
Як в грудях
Провесна пульсує . . .

Нестримним
Колесом шукання
Вершник кружляє
По плянеті земній,
Затримавшись на мить . . .
У кожній порі року.
І кожна мить тривожна—
І своєрідна —
Безповоротно пливе
У далечінь,
Лишаючи людині
Незбагнену глибіню . . .

РУКИ

На руках Творця
Виріс всесвіт,
У руках жінки
Гойдається світ.

Дитячі руки
Мерехтять радістю,
Часом
Стара бабуня
Три покоління
Колише . . .

Руки наречених
Барвінком любистку
Обвиваються,
Селянські руки
Сіріють
Зморшками чорнозему.

Долоні друзів
Надією біліють,
А бувають
Руки погані,
Які торгують правдою
У святині . . .

Віртуоза пальці
Літають жайворонком,
Шулікою, чайкою скиглять.
Скроплені потом терпіння
Пальці піяніста
Мовкнуть тоді,
Коли тернина колюча
В'ється вінком слави
На гробі у нього . . .

ПОРИ РОКУ

Жагучість
Дикої рожі
Облітала дотиком
Незайманої дівочости
Першого поцілунку.

Кохання погасло
Відчаєм розлуки,
Залишаючи жарку
Надію
Шуканням друга
На пелюстці жоржини
Самітної людини . . .

Зрілість
Проростала оазою
Згуби,
Райдугою шляхів
Помістити свято
У буднях,
Утікаючи від мертвеччини
Сірих днів.

Сивина старости
Хвилювалась мовчанням
Несповнених мрій,
З немічного ока
Спадала сльоза —
Айстри покрились снігом
Закінченого життя . . .

ЖЕБРАЧКА

Задивлена в небо,
Забута людьми
Лежала у снігу
Жінка стара . . .

Посинілі пальці,
Порвана одежа
На ній;
Голодом
Зшіпілі уста,
А з ока скотилась
Примерзла сльоза.
Лиш вітер шалений
Дотикав її чола,
У пасмах волосся
Блищали сніжини
Забутого добра . . .

Беззубим ротом
Шептала
Невиразні слова —
Простягала руки,
Шукала тепла . . .

Хтось кинув монету,
Хтось рештки їжі,
А дехто люто загарчав:
„Вступися з дороги,
Ледащо, чому
Заваджаєш пройти?“

У півні
Білої ночі
Фантом старости
Привидом блукає,
А у струнах
Загубленого життя
Увижалась
Весна . . .
На зрубках
У лісі
Малина
Спіла . . .

І тінню
Надії яснів
Засвічений

Каганець —
Все ближче
Зближався
До неї
Молодий моряк
І, ставши
Над нею,
Хотів боком
Пройти,
Та раптом старенька
Зловила його за рукав . . .

— Я хліба не маю, —
Промовив юнак.
І десь там
З безодні
Забутих років
Пригадався (а може
Зі снів)
Голос любого
Сина ожив . . .

І знову, і знову
Кошмарний світ
До неї прийшов . . .
Порожній хутір —
Обгоріла хата —
З віконця хати
Виглядає смерть,
А син одинокий
На війну пішов . . .

Під вітром часу
Душа набрякла —
Болить, помирає.
— Я втомлена . . .
Хочу спокою,
Схилися ти
Ближче до мене,
Синочку . . .
Хочу торкнутись тебе.

Та сили забракло,
Закостеніла
Задубіла рука
Обвисла —
Утекло життя . . .
Зітхнула жебрачка,
Зі світу зійшла . . .

Загасла лямпада,
Затремтів
Молодий моряк,
Похилився над нею:
— Запізно, запізно
Я тебе, мамо, знайшов . . .
Щось тепле-ласкаве
Відізналось
У серці його.
А вітер холодний
Замітав снігом
Жебрачки сліди . . .

СЛОВА

Слово — кричить
Слово — хвалить
Слово — зраджує,
І слова грішать
Фарисейством фальшу,
Коли дитина
Зростає у дорослу
Людину,
Не маючи
Батьківської ласки . . .

К Р И Л А

ПОЕЗІЯ

Моя поезіє!
Не знаю
Звідкіля
Ти до мене
Прийшла,
Не знаю
Хто перший —
Ти чи я
Руку простягнув
Це не важне.
Я знаю,
Що здавна
У полоні
Твоїм я є . . .

Моя ти
Доленько рясна,
Недолею заквітчана!
Ні, на душі безхмарно,
Моє надхнення!
В твоїх акордах
Чутно кроки Бога,
Бо тільки
З рік пречистих
Пливе поезія життя . . .

І вже од серця
Зовсім одлягло,
Мовчу в зачаруванні,
Чекаючи тебе . . .
Ти струмом чародійности
У душу залягла,
Моя ти
Вірна посестро!
Який мізерний
Світ без тебе є! . .

КВІТКА ПАПОРОТІ

Обрубані крила
Роз'ятрювались ранами
Дитинства.
Знеможена втечею
У порожнечу забуття
Мережила надії
Схопити соняшні промені
У дивосвіт самоти,
Заворожуючи
Батьківську хату
На правдиву ласку
Дружби.

Мої весни зникали
Шуканням верхів,
А доторкались
Гірких полинів;
Заплющивши очі,
Летіла у кращі світи,
Гойдалась на хмарці,
Забула, де я.
Жадібно любила життя,
І падали роси облуди
На моє рам'я.
Але я тебе, квіточко,
Таки знайшла . . .

ПОЕТ

Поете!
Ти умієш
Осколок часу
Затримати
Крилом надії,
І казкою видінь
Убити безнадію.

Шукаючи
Зернистих слів
Осмислених життям,
Незапозичених
І не глухих,
Ти часто кров'ю плачеш . . .

У вистражданні
Німоти,
В розкаянні Пилата,
У тайні простоти
І правди
Торкнеш кришину
Вічності,
Тоді пилиною
Буття
Воскреснеш віщуванням
В майбутніх поколіннях . . .

Ще треба
Гураганних слів,
Щоб в прах
Розбити страх
У пристосованців
Рабів проклятих,
Що розпинають
Україну-Матір!

Ти приречений,
Поете!
Судьбою роздоріжжя
Сумнівів,
Терпких ночей,
Болючих ранків —
Роздертий на хресті
Зусиль,
Не маючи своєї хати,
А діти твої
У тайгах пропадають,

*Життя має дивний парадокс, що
в кожному розквіті є подих згасання . . .*

МИСТЕЦЬ

Я не знала тебе,
Я не знала твоєї журби
Ані твоєї печалі,
Але я збагнула усе,
Коли глянула
На картини твої,
Що горіли незбагненим
Смутком краси
На вівтарнім
Престолах мистецтва . . .

І здавалось мені,
Що стою на горі,
Де карпатські ліси
Ніжним шумом туги
Заколисують мою душу,
І завдяки тобі . . .
Я увійшла у глибіню
Зачарованого світу.

Заніміла стояла я
Вражена силою почуттів
І вдивлялась
Оголеним болем
У твої лілейні діти,
Потопаючи у неповторний
Стихійний вир
Барвистої палітри.

І здавалось мені,
Що з картин
Ясність скотилась
На матірні руки,
І саме тоді . . .
Затремтіла гірка сльоза
У твого батька зіницях,
А обпалені мрії мистця
Все вище і вище злітали
У безкраї зірниць . . .

СЯЙВО НАДІЇ

ЛИСТ ДО КСЕНІ

День без тебе
Торкає моє чоло
Тривогою смутку,
Залишаючи тіні
Самоти на іконах.
Розчісую косу туги
Майбутніх світанків.

Ти приходиш
Березини ясністю —
Дрібними кроками надії,
У непроглядну ніч
Птах розлуки
На коліна сідає . . .

Ти біля мене,
Торкаюсь твого обличчя
Чую ласкаве слово —
Гладжу волосся русяве —
Хочу схопити,
Затримати час . . .
Ворога мого.

Паду у глибінь забуття,
А біля мене лиш самота —
Ти відійшла . . .
Я простягаю руки
У простір —
Шукаю . . .
Тебе шукаю . . .

Мовчанням тиші
Пустка колише
І гойдає,
На плач дитини чекає . . .

СЛІДАМИ ПРЕДКІВ

Пурхнула павою горіння
У Візантію,
Колиску предків русичів,
Країну кривавих дощів.

Шалений вихор життя
Голубе знамено,
Перехрещене
Списами боїв,
В'їлось корінням
У землю слов'ян.

Взявши із собою
Чашу Дніпра,
Сріблясті зерна
Молитви,
Незборну тишу
Батьківської хати,
Повернувшись обличчям
На схід,

Поринала в прозорість
Незнаних утіх,
Вичаровувала плетиво
Старосвітських
Орнаментів,
Захоплена
Країною Благовіщення
У шуканні слідів
Античних богів.

Цвіли олеандри
Білим серпанком,
Гайдаючи хвилі
Руського моря.

У підніжжі
Грецьких святинь
Знайшла затишшя
Неземної тиші —
Відгомону змагу
Хоробрих русичів . . .

Писанками світяться
Київські церкви —
Бездонна любов,
Дерев'яні різьблені хрести.

На сонце
Виповзла тінь . . .
Повита сивим
Одчаєм низина,
Зміїста блискавиця
Затруїла води Дніпра.

Жарко горять свічі —
Сльози закипали
На очах,
У примарному світлі
Пашека смерти
Вповзає громадою хмар
На київські бульвари . . .

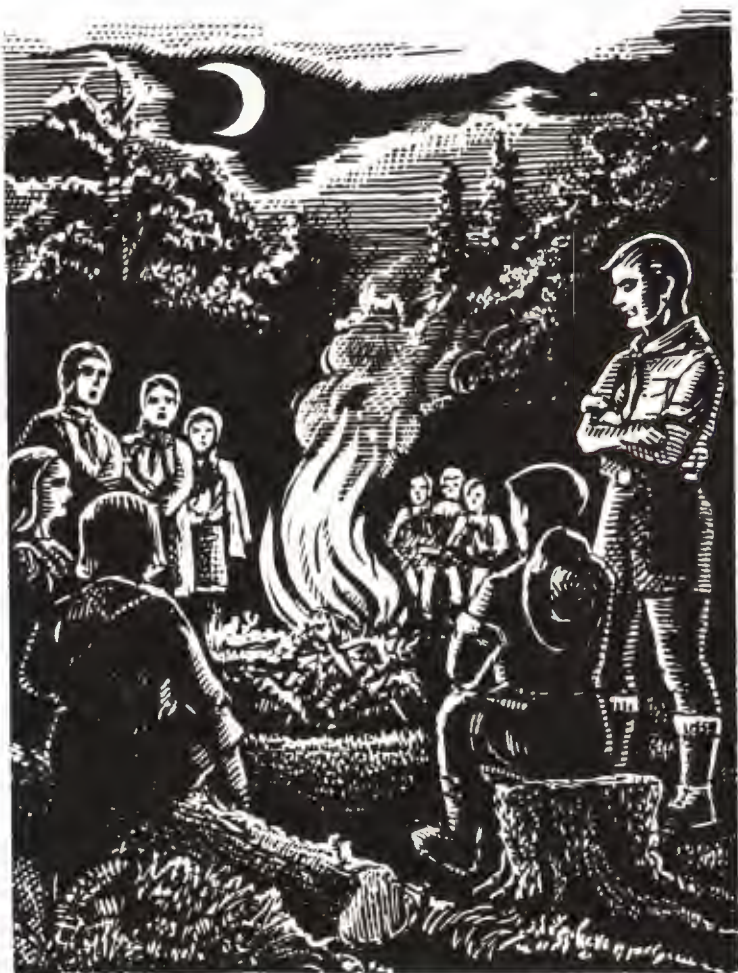
А з Чорного моря
Виходить голубе
Знамено,
З перехрещеними
Списами —
Знак князя Русі
Володимира!

РОКСОЛЯНА

Двадцять срібних струн радості
Двадцять білих лілей ніжності
Двадцять всесвітів любови
І двадцять мечів вірності
Ти мені подарувала,
Зірнице моя
Русявокоса!
Ти прийшла до мене
Жар-квітом
Двадцятих років
Свого існування!

ПУЛЬСУВАННЯ ПРОВЕСНИ

ЯБЛУНЕВЕ КВІТТЯ

Зозулею закував
Весною зацвів
Спілим літом задзвенів
Осіннім листям зашелестів
Зимою забілів
Розлукою заплакав
І радістю зустрічання
Защемів . . .
Мій спогад із регенсбурзьких
Днів.

ЗУСТРІЧ

Білим квіттям жасмину
Ми закосичили нашу зустріч,
Синіми фіялками провесни
Ми наповнили наші душі.

Квіт папороті усміхався
Кольором юности,
Євшан-зілля тремтіло
Болем надії . . .

З червоної калини
Ми уплели намисто,
Хвилями Дунаю
Намисто жевріло —
Хвилями Дніпра
Намисто дзвеніло.

Ми бачили клена,
Який плакав чужиною,
Ми бачили тополю —
Яка росла
На регенсбурзькім полю.

Наші зустрічі
Були назначені
Тугою за минулим,
Наші мрії летіли ластівкою
До старого міста германів.

Ми співали пісню
Про провесну,
Ми танцювали
Танок молодости.
Ми усміхались до Маври,
Яка обіцяла
Чар-зілля дати
І липовим квітом напоїти,
Щоб юні роки привернути . . .

Випивши трунок чару,
Ми запрягли вітрові коні,
І поїхали по калиновім мості
Здоганяти пісню минулого . . .

Любистком
Ми прикрасили
Коси наші,

Щоб прикрити
Іній бабиного літа,
Щоб відігнати
Осінь від нас.

Далекі дороги,
Широкі дороги,
Проваллям вривались
І сонцем сходили —
Аж пізно під вечір
В Дунай ми вливались,
А місто старинне
Серпанком вкривалось —
Берези біліли,
Чужина зникала . . .

Місто вітало нас ранками
Безжурного сміху,
Місто біліло
Вечорами каштанів
І мирти,
Місто обсіпало нас
Яблуневим квітом
Першого кохання . . .

Наше місто тремтіло
Осикою печалі,
Коли ми його залишали . . .

Руки сплітались
У дубові листки,
Серця мережили
Казку дружби,
А ліс шумів,
Шумів, про Україну говорив . . .

ВІДЛУННЯ ЮНОСТИ

Зелене підгір'я гір
Сумерком ночі покрилось
І тишею чекання
Регенсбурзьців вітало.

Роки пройшли —
Час птахом пролетів —
Печаллю проминули,
А може радістю —
Залежить як для кого,
На канві долі полотна
Вже вишита давно дорога . . .

Вінчаємо дітей —
Доглядаємо внуків,
І декого із нас
Господь у засвіти забирає,
А зморшки чужини
Обличчя наші прикривають.

Дивились ми собі у вічі —
Раділи ми мов діти,
Хтось гладив по волоссю
Подругу давню, а хтось
Заплакав під кущем вночі
За втраченим коханням . . .

Пісні співали голосні
І жарти розсипали
Мов горішки,
А спомини
Любі й дорогі
Прийшли до нас
У гості.

Блищала ватра уночі
Полум'м дитячої дружби,
А — ген — далеко —
В небесах —
Видніли зорі
Першої любови . . .

До ватри нашої
Присів Шухевич Юра —
Він з нами був давно —
Сьогодні лист його читали.

Спадали болем самоти
Його слова із заслання,
А його горе
Колючим терням
У наші душі западало . . .

Думки летіли чайкою,
І вітром буйнокрилим
На схід далений і чужий
До дорогого Юри . . .

Слова злітали
З білого паперу,
А ми збирали їх
І цілували,
А потім нашим дітям
Роздавали —
І за святі ікони заховали.

Розмови —
Знов розмови,
Безжурний сміх
Минулих літ
Покритий забуттям
Розлуки,
А білі ранки
Заглядали до вікна,
А ми не спали
Ані дрібки . . .

Ще день остав —
Один-одніський,
А ми так мало,
Мало говорили . . .
Чи може стати
Час на місці
Хоча на три години?

Чорніло смутком сонце,
Коли ми роз'їжджались,
А ми стояли мовчки
Один біля одного . . .

То знову ми раділи —
Нишком плакали,
І танцювали
Прощалися —
І все на місці
Ми стояли.

Світлини
З різних боків —
Апарат цокав
Щохвилини,
Ловив усміхнені
Обличчя —
Зате розлуки
Друга з другом
Не схопив
Ані разу. . .

Ще щось
Хотілося сказати,
Про дещо розпитати
І хоч до себе пригорнути,
Долоню стиснути —
Бо час нам роз'їздитись.

Прикрасила я намисто
Радістю стрічання —
Розхитала я пацьорки
Сльозами прощання . . .

РЕГЕНСБУРЗЬКА ВЕСНА

Зашуміли деревонька
Та й на „Союзівці”,
З’їхалися регенсбурзьці
З усіх кінців світу.

Зустрічались, пізнавались,
Цілувались, плакали-сміялись,
А потім . . .
Ніччю — до зір
Червону калину зривали —
Із рідної землі
Вістоньки ждали-ожидали . . .
Еге ж, еге ж і дожидали . . .

ТУГА ЗА БАТЬКІВЩИНОЮ

БАНДУРА

Бандуро, чого печалишся?
В тобі віки
Загравною палають,
Озвися блискавкою —
Громом!
Убий раба!
І воскреси
Народу свого
Славу давню . . .

Бандуро наша рідна!
Ти в час неволі
Сили додавала,
І нарід наш зі сну будила —
Ти в бій за батьківщину
Козаків водила!

Любовним шепотом дівчини
Дзвінким сміхом дитини
Риданням матері за сином
Тихою молитвою черниці
Брязкотом шаблі і рушниці
Євшан-зіллям розвітала,
Бандуро, наша чарівнице!
Перед тобою навколішки
Я впаду . . .
Бо ти молитва
Мого краю!

ГЕТСИМАНСЬКИЙ САД

Яке бездолля
І понура
Самота моя —
Бо чужина . . .
І вісточки
Нема —
Від тебе, Батьківщино!

Оббріхана
Знедолена
Та все нескорена!
І бунтівнича —
Ти радосте ясна . . .

Чому, чому, скажи
Не можу я
Прийти до тебе
Серед дня,
І впасти
На твої поля
Краплями поту
Забуття? . .

Почути зблизька
Шум смерек карпатських,
І вдихнути ще раз
Ковток один —
Однісінький
Лісної живиці.
Щоб тільки глянути
В твої зіниці —
Вони ж найкращі
Є зірниці . . .

Чи чуєш
Ти мене, княгине!
Я ж скелет —
Не людина!
Тебе саміську
Залишила . . .
Проклята хай буде
Година!
Коли я від'їжджала
На чужину!

РІЗДВЯНИЙ ПРИВІТ

Мій рідний краю,
Вросту мов корінь
В тебе,
Спалахну росою
Сп'яніння,
Хай тільки . . .
З твоїх уст
Зіп'ю краплини
Волі!

Де ж крихту
Істини знайти?
Коли розділюють шляхи —
Я ж вас забути
Вже не можу,
Мої брати,
І чорнокленом чужини
Оплакую я ночі,
У хуртовині
Білих айстр
Син Божий
Народився в Україні . . .

І виростають покоління,
Котрі не чули тишини —
Чи знаєш, Господи,
Що позамикані церкви,
А люди моляться
В тюрмі за ґратами? . .

Тополя почорніла
На вітрах,
Дитячий плач
Несе розпуку
По степах,
А де ж занесуть
Божеє Дитя?

Таж храм
В руїні,
Снігами замело . . .
Коли то вже,
Коли, скажи!
Зорею свободи
Засяє знову
Наша батьківщина?

Чи чуєте, брати?
Ми ж колядуємо
Для вас сьогодні
„Бог Предвічний” . . .

ВЕЛИКОДНІ ДЗВОНИ

Землице моя!
Пагориста лісами
Садками, горбами
Струмками
Заквітчана земля,
Ти породила Мадонну.
Чому така терниста
Доля твоя?

Обвуглені хрести,
Зруйновані церкви
Затруєні ріки,
Де в кожному листку
І квітці
Причаїлась смерть
Страшна . . .
На спалену землю
Упала дитяча сльоза.
Скільки ще жертв
Принесеш, святине моя? . .

Україно!
Тебе розп'яли
На скалі неволі,
Скривавлене болем
Серце твоє —
Зажурою туги
Калина цвіте . . .

Якими морями
Якими шляхами
Прийти до вас,
Любі брати,
Щоб з вами заспівати
Воскресну утренью
В ріднім селі? . .

Відкрий себе, посестро!
Мужній терпінням —
Батьківщино моя!
Обтесана дощами
І вітрами недолі
Шумиш ти
Вічністю степів,
Осяяна злотистою
Косою зір,
Присипана снігами

СКАРГА

Нічого так я не люблю
Як ранішню зорю,
Її дівочу
Незайману красу,
І рідне поле —
Розорану ріллю,
Її спечалену дорогу
На перехрестях волі,
І батькову сльозу
На калиновім квіттю
В горах . . .

Болю мій,
На попіл
Спопелілий!
Краю мій
Священно-пречистий!
Невже ж
Ще замало
Невинної крові
У Дніпро потекло?
Каліцтвом
Чорнобильського
Одчаю
Дитячі обличчя
Позначено . . .
Скільки ще кривд
Тобі призначено
Нести,
Скажи? . .

Чому ж Ти, Господи,
Не зішлеш громовиць
І блискавиць
На нелюдів проклятих,
Що розпинають
Україну-Матір
Вже здавна? . .

За що розмову
Ти, Отче,
Мені прости . . .
Скорботою падають
Мої слова,
Зажурою глядять
Ікона свята . . .

О! Краю найдорожчий!
Нескорений титане!
Тебе вже більше
Ніколи і ніхто
Не забере
Від нас! . .
Бо ти корінням
В землю вріс,
А твоє зерно
Вітер
По степах
Розніс! . .
Розніс . . .

ПРОЩА

„Додому, додому!”
Цокотіли колеса . . .
І радісне хвилювання
Втискалось
У кожную клітину
Мого серця.
Скоріше, скоріше
До тебе зближаюсь,
Земле моя кароока.
А віддаль меншає,
Меншає, чимраз менший
Між нами вже простір
Зникає . . .

Душа співає,
То плаче . . .
О, люди!
Зрозумійте мене
Хоча трошки,
Я ж повертаюсь
Знову в Україну
І чудо побачу
Вже скоро . . .

Чи зможеш відчутти,
Моя батьківщино,
Самітній біль
Перелетного птаха?
І кожна хвилина,
І кожна секунда
Чим ближче
До тебе . . .
Крило надії
Паде на серце.

Як глянути
В твої ясні зіниці,
Що скажу тобі,
Моя землице?
Де була,
Чому залишила
Зелені Карпати,
Де вогні горіли —
Боями палали,
А ми у далекі
Світи від'їжджали . . .

Чи зможу ж

ЧЕРВНЕВЕ СВЯТО

Тебе, Тридцять Червня,
Сонце радісно стрічало,
Тебе, величне свято,
Червоночорні прапори покрили,
А Святоюрські дзвони
Відлунням волі
Всю Україну сповістили . . .

Чи бачиш,
Наїзнику проклятий,
Як моя Батьківщина
Кайдани розриває,
І буревійним змагом
Народ скликає? . .

Плачу на долю
Вже не чути,
Послухайте . . .
Що шепчуть квіти:
Рабом не стане
Вже ніколи Україна
У нікого! . .
Благословенні
Хай будуть
Ті герої,
Що чин священний породили!
А він ясніє у віках
Майбутніх поколінь! . .

Ви чуєте, друзі,
Як Україна
Підносить вгору
Свої знамена?
Тридцять Червня!
Діла гранітні,
Я вас віднайшла
Ще в дитинстві,
І вами дорожу
До сьогоднішнього
Дня. . .
Ви найдорожчі
Мені,
І незабутні . . .

СВІЧКА БОЛЮ

В проваллях ночі
Колишучись печально
Вигойдують вітри,
Я ждатиму сльозою
Густою чорнотою
Чекаючи тебе . . .

А ти десь там,
За білим забуттям —
Вгорнута у чорнокрилля
Туги,
Зболілим болем
Падаєш на стерню —
Шукаєш сина свого,
Що не вернувся
З бою —
Згорьована у нього
Доля . . .

І ти калину принесла
Щоб завітчати домовину,
А домовини не було,
Й слідів могили
Не знайшла . . .
Бо землю
Вороги гарматами
Розрили,
Одчаєм заволочили —
Тому ти, страднице
Моя, усохла, почорніла
Вросла корінням жалю,
У гущу тих страждань,
Розлук, прощань
З тобою, рідний краю!

Роки збігають,
Зелені весни
Відтремтіли,
А осінь
Жовтим листом
Осипалась,
Сліпучим снігом
Навіть серед літа
Обмерзлі криги

Сяють,
А молоді літа
Чужиною кануть,
Кануть . . .
У безмежжя згасань
Звідки нема повертань.

Обгоріла душа
З якої б'є
Джерельна вода,
Займається зоря,
Рідна борозна
Зотліла у полум'ї
Змагань, надій —
І з того мороку
Ночі,
Виходиш ти . . .
У полотняній
Сорочці,
Така світло-ясна,
До болю дорога —
Мати моя,
Ти торкаєшся
Своїм серцем
Мого буття,
Я на своїх
Білих скронях
Чую віддих
Твого життя!..

СІРИЙ РАНОК

Я бачу
У темряві
Далечінь безпроглядну,
Я чую у грудях
Гострий біль
Самоти,
За ночами
Білими
Нашого раю,
Чому ж
Та туга
Така безкрая? . .

Неже ж
Ти не чуєш,
Невже ж
Ти не бачиш?
Як смутком
Інею
Осінні троянди
У моїм саду
Ночами плачуть,
Тебе чекають
І виглядають . . .

Я терням колючим
До тебе прийду,
Гущу просторів
Жагою спалю,
І чайкою пісні
До твоїх ніг упаду . . .

Коли ти
До мене
Вже врешті
Прийдеш?
І дотиком
Ласки
Болючу розлуку
Уб'єш? . .

Ой ночі тривожні
Чорніші від жалю
Без милого мого
Спокою не знаю . . .

УЖИНКИ ВЕЛИЧНОГО СВІТОБАЧЕННЯ

(Рецензія на збірку поезій Дарії Рихтицької „Шовкова косиця”)

Едельвайс — слово німецького походження. Воно є назвою невеликої білої квітки, котра, нехтуючи перевагами долини, проросла у високих горах. Та квітка одчайдушно й незбагненно чіпляється коротким, але міцним корінням за неприступні скали й урвища. Лиш орел-беркут має честь спілкуватися з нею. Вона поступається перед своїми сестрами з долини пишністю вбрання й можливістю створювати зовнішні ефекти, однак має й безперечні переваги — ніжно білий колір, що символізує благородство й елітарність, а також місцепроживання в горах, котре засвідчує пріоритет Чести. Такі унікальні, демонічні риси давно зробили цю квітку поетичною матафорою нестримності людського духу, гімном величі засадничих чеснот людського племені.

Авдіофонетика й ритмомелодика слова Едельвайс напрочуд вдало схоплюють суттєві риси німецької ментальності — логічну довершеність, а також естетичну скупість форми й одночасно її досконалість. Гайне любив повторювати, що Едельвайс — то стисла метафора німецької душі, її духовний код, причина й наслідок драматизму німецькості. Мелодійна авра слова Едельвайс була настільки витончено-вишукано-переконлива, що європейська культура як правило не переобтяжувала себе віднайденням іншого фонетичного зображення квітки, яка є дивовижним прототипом людської долі з її одвічним стремлінням до Чести й одночасно драматичними (а інколи й трагічними) колізіями, котрі з усією невідпорністю фатуму виникають на шляху до Мети.

Однак пошуки влучного слова, яке б дало назву вищезгаданій Квіті Чести, тривали постійно. Першочергово це стосується сфери вишуканої словесності, для якої ніжна квітка з високих альпійських луків завжди була сенсожиттєвим *taedium vitae*.^{*} Пошуки українського еквіваленту слова Едельвайс ускладнювались ще й тим фактором, що попри привабливу переконливість звукополучень нове слово мусіло мати мелодію української душі, оголену містику української ментальності. Мова ж бо йде не про якусь посередність сірої прози життя, а про метафору Благородства, Чину, Елітарності; про ніжну квітку гірських луків, що є доконаним уособленням духовності, творчого зриву, мистецької трансгресії.

Мистецький загаль українства нині має скласти щире подяку поеті Дарії Рихтицькій за її плідний пошук на ниві віднайдення українського еквіваленту слова Едельвайс. Цей еквівалент дістав назву Шовкова Косиця. Саме такою є назва збірки поезій Дарії Рихтицької, що вийшла в світ на початку 1992 року в Детройті (США).

^{*}*taedium vitae* (лат.) — життєвий смуток.

Термін, започаткований Дарією Рихтицькою, глибоко символічний. Шовкова Косиця правдиво й достеменно відображає найтонші нюанси мозаїки української душі — її емоційну насиченість, поліфонійну гнучкість, стилістичний ліризм. Ці інгредієнти українськості особливо важливі для позначення речей суттєвих і засадничих, а головню для відтворення гірської квітки, яка є поетичною метафорою найблагородніших порухів людської душі.

Симптоматично, що термін „Шовкова Косиця” належить перу саме Дарії Рихтицької — полум'яної патріотки української землі, дочки карпатських гір, змушеної з юних літ виборювати многотрудне щастя на чужині. Рихтицька належить до когорти тих людей, які вповні пізнали ціну гідності й творчого горіння. Пройшовши крізь суворе горнило життєвих буреломів, вона умудрилась зберегти добру, ніжну й по-дитячому беззахисну душу. Читач погодиться, що такі якості в часи суворих випробувань (на які доля Дарії Рихтицької не була скупюю) є тягарем надзвичайним. Але поетка ніколи навіть в думці не мала можливості позбутися своєї людяности, своєї ідентичности, своєї вдачі. Вона була беззастережно послідовна й гідна власного життєвого кредо — Шовкової Косиці, заради якої доводилось себе прирікати на труднощі, негаразди, скептичне нерозуміння прагматичного оточення.

Життя багате на спокуси. Однак Людина і Поетка Дарія Рихтицька не розмінялась на мідні копійки дрібних переваг, і таки дісталась свого Евересту — як життєвого, так і поетичного (власне, у випадку з Дарією Рихтицькою бажання розділити життєве й поетичне є справа безнадійна). Промовистим підтвердженням цього стала збірка „Шовкова Косиця”.

Зробити життя поетичним, а поезію життєвою — мистецтво небуденне. Рихтицька оволоділа цим мистецтвом вповні. Воно ж зіграло з поеткою хоч і невеликий, але злий жарт. Річ в тім, що поезія Дарії Рихтицької надзвичайно інтимно-біографічна. Кожен її вірш — то вірш-посвята. Природно, посвята розрахована на дуже вузьке читацьке коло. Тому не дивно, що під час написання поезій Рихтицька як правило уникала таких формально-бюрократичних канонів, як дата або місце написання того чи іншого вірша. Це є першим і останнім недоліком збірки. Врешті, зазначений недолік не можна визнати суттєвим з огляду на дві наступні обставини: поперше, наведений недолік є суто формального порядку; а, подруге, поезії Дарії Рихтицької відгукувались на події, добре знані свідомим українським загалом (це, звичайно, не поширюється на інтимну лірику).

Структура будь-якої збірки поезій є досить показова з точки зору визначення пріоритетів творчости (та й взагалі світобачення) поета. Для мистецтва є властивим прагнення зберегти елемент таємничої енігми, однак якщо художник може досягти цього кількома неутральними чи багатозначними мазками пензля, то поет приречений на „самовикриття” — він мусить з великого синонімічного ряду вибрати одне слово, з-поміж багатьох варіантів зупинитись на одному заголовку для вірша, на одній назві для розділу; врешті самі

розділи розташувати в одній — тільки для себе прийнятній послідовності. А там, де багатогранність творчих струмків реалізується в одному, індивідуальному, екзистенційному поетичному річизі, там уже не залишається місця для спокусливої енігми. Там лиш вівтар для сповіді поета, людини, громадянина.

Структура збірки поезій Дарії Рихтицької надзвичайно виразна. Серед 11-ти розділів збірки пріоритет бути прологом дістали такі розділи: „Мозаїка свободи”, „Силуети друзів”, „Люди високих поривів”, „Згусток радісного болю”. Право завершувати книгу поетка визнала за розділами „Ппульсування провесни” і „Туга за Батьківщиною”, що саме по собі також красномовний знак. Середина збірки хоч і відведена для поезій більш земного гатунку і менш монументальним, однак це ніскільки не принижує їх ваги й значимости, бо вони торкаються життя повнокровного, котре завжди одночасно ніжне й жорстоке, правдиве й зрадливе, просте й незбагненне; котре „в кожному розквіті містить подих згасання”. . . Завдяки своїй унікальній насиченості ЖИТТЯ завжди було в полі екзистенційної напруги великих синів людства — від Цезаря до Наполеона, від Гомера до Бетговена, від Овідія до Шекспіра.

Читач може закинути, що життя буває й іншим — монотонним, буденним, периферійним. Погоджуюсь. Але й шановний читач мусить погодитись, що наповненість життя СПРАВЖНІСТЮ цілковито залежить від людини. Практично вона покладається на ВИБОРІ, на бажанні (а головню на вольовій готовності) прийняти той життєвий сценарій, котрий матиме своїми домінантами велич думки, міць людяности, інтегральний поступ духу. Кожному змалку відомо, що за ці модуси справжности доводиться дорого платити, інколи нехтуючи найнеобхіднішим. Тому не варто дивуватися, що не так вже й багато представників роду людського топчуть стежку Справжности. Але вони є. Дарія Рихтицька належить до когорти цих людей давно і беззастережно.

Рихтицька йшла до своєї Шовкової Косиці довго й непохитно, „збагнувши суть приречення мистця”. Вона терпеливо розчищала кучугури труднощів, обходила озера спокуси, викорчувувала чагарники зради, випивала „гранчаті келихи розлук” і врешті мала щастя грітися біля „багаття непідроблених чеснот”.

Що помогло вистояти й піднятися до вершин творчого та життєвого злету? Очевидно, кредо:

*А сутністю буття
Є тільки Україна*

Тому тягар незатишних думок так пече душу, безнадійно відганяючи сон ночі:

*Україно!
Тебе розп'яли
На скалі неволі . . .*

Але це не крик-розпач. То керівництво до дій, готовність до роботи-самозречення, невмируща віра і вміння розгледіти в проваллях комуністичної темряви перші горді промені Українського Поступу:

*А ти підносишся
З руїн самотньо, гідно . . .
Ти диво
Найсвітліших див.
Ти небесами дишеш,
Україно!*

Червоночорна кольорова гама української душі, витоків української ідентичності розкривається поеткою на прикладі ширих стосунків між близькими людьми:

*Біля твоєї хати
Виросло дерево
З терновим листям надій*

Цей червоний колір надій майже фаталістично накладається на чорне полотно журби — „у кожному слові хрестики журби”.

Взагалі не буде помилкою, якщо творчість Дарії Рихтицької визнати переконливою синтезою національної свідомості (української ментальності) в поетичних формах. Червоночорна канва віршованої вишивки, котрій відповідає парна метафора „надія — журба”, набуває широкої гами кольорових відтінків. Інколи це „надія — печаль”:

*Кожне твоє слово —
То надія.
Кожна твоя буква —
То печаль,*

а деколи „лямпада надії” тремтить під підступним вітром „розлук”:

*Скажи, чому
Тривогою розлук
Назначене моє життя?*

Врешті, кожен раз, коли душа, як осиротіла чайка, скиглить над розбурханим морем життя („присмерком самотності печалиться душа”), поетка вчасно знаходить щось тривке, стоїчне і метафізичне, наче Всесвіт:

*У людей небуденних
Мовчання посмертне
Кричить ділами життя!*

Ця мужня квінтесенція є своєрідною сенсожиттєвою бухтою Справжності, де знайде притулок кожен, хто відчув солоний присмак шторму. Ця затишна бухта дасть сили відчутти, що знову

*Просинається неспокій
Майбутніх ранків . . .*

Таке воно поетичне та життєве замкнуте коло Дарії Рихтицької. Дуже просте і одночасно непересічне, послідовно традиційне і в той же час інтимно-індивідуальне. На пам'ять приходять слова Ліни Костенко: „коли в людині є народ, тоді вона уже людина . . .”

Людина і поетка Дарія Рихтицька вже давно заслужила право на „поважність” і повчання, але ніколи цим не користалась. Навпаки, завжди ярила свою душу поетичними перлами сумління:

*Наш храме світлолиций!
Суди! Карай!
Бо чужині
Продали ми
Дітей, онуків.
Усе віддали
Найдорожче
За скибу ситости. . .*

І вже тільки одна думка навіжено стугонить у скронях:

*Чи зможемо упасти
Біля твоїх ніг?
І пилом прощення
Покрити наші душі.*

Загалом збірка поезій Дарії Рихтицької поза будь-яким сумнівом стане помітною подією для тих, хто продовжує писати слова Жінка, Людина, Україна з великої літери.

Зореслав Самчук

З М І С Т

Поезія Дарії Рихтицької — Аріядна Шум	1
Про Автора — Анна Кульчицька-Бойцун	13

МОЗАЙКА СВОБОДИ

Молитва	1
Спомин	2
Перший Листопад	5
Тернисте поле	8
Смерть повстанця	14
Дорош	16
Плетиво волі	20
Доля нації не кується роз'єднанням!	22
Україна в огні!	22
Мариво війни	24
Крутянці	26
Неволя	27
Під покровом Пречистої	28
Невмирущим борцям	31

СИЛЮЕТИ ДРУЗІВ

Повноцвіття дружби	33
Дружба	34
Полум'я тиші	36
Родинний альбом	38
Непокора	43
Блакитна троянда	44

ЛЮДИ ВИСОКИХ ПОРИВАНЬ

Привітання Владиці	46
Письменниця	48
Розсіяна ясність	50
Нескорена	52
Орхідея	54
Микола Вінграновський	60
Діялог	62
Дорога хрестів	67
Жарптиця	69
Журавлина пісня	70
Курган болю	72
Художник	76

ЗГУСТОК РАДІСНОГО БОЛЮ

Мій чоловік	77
Любов	78
Кохання	80
Передгроза	82
Дівочі мрії	84
Спалах збудження	86
Доля	87
Остання зупинка	89
Призначення	92
Печальний монолог	95
Чекання	96
Шукання	97

ПОХОРОННІ ПЛАЧІ

Мій батько	98
Моя мама	100
Провина	102
Плакуча верба	105
Затихлі струни	106
Калина	110

ВЕСІЛЬНІ ПІСНІ

Дівич-вечір	112
Неречена	115

Р О З Д У М И

Мрії-голуби білі	118
Самота	119
Колесо життя	120
Руки	122
Пори року	123
Жебрачка	124
Слова	127

К Р И Л А

Поезія	128
Квітка папороті	129
Поет	130
Мистець	132

СЯЙВО НАДІЇ

Тамарі	133
Лист до Ксені	134
Слідами предків	135
Роксоляна	137
Несторові	138
Жмут думок	139

ПУЛЬСУВАННЯ ПРОВЕСНИ

Яблуневе квіття	140
Зустріч	141
Відлуння юности	143
Регенсбурзька весна	146
Друзі	147

ТУГА ЗА БАТЬКІВЩИНОЮ

Бандура	148
Гетсиманський сад	149
Різдвяний привіт	150
Великодні дзвони	152
Скарга	154
Проща	157
Червневе свято	159
Свічка болю	160
Сірий ранок	162

УЖИНКИ ВЕЛИЧНОГО СВІТОБАЧЕННЯ — Зореслав Самчук
(рецензія на збірку поезій Дарії Рихтицької „Шовкова косиця”) . 164

